

Täysistunto

Torstai 16.11.2017 klo 15.59—18.49

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 18.49.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (15.59—16.59), toinen varapuhemies Arto Satonen (16.59—18.00) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (18.00—18.49).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 15.11.2017 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 26 – 42, 44 – 51, 53/2017 vp.

3. Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Päiväjärjestyksen 3. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen jollekin paikalla olevista ministereistä, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

3.1. Suullinen kysymys etuusleikkauksien peruuttamisesta (Tuula Haatainen sd)

Suullinen kysymys SKT 156/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäinen kysymys, edustaja Haatainen.

Keskustelu

16.01 **Tuula Haatainen sd:** Arvoisa puhemies! Arvoisa valtiovarainministeri Orpo, minun täytyy nyt kertoa teille, mitä tämän talon ulkopuolella tapahtuu. Liian moni suomalainen nimittäin kokee jäävänsä tänäkin päivänä teidän mainostamanne orastavan taloudellisen kasvun hedelmistä paitsi. Ihmisten pitää voida kokea olevansa arvokkaita ja sitä, että

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

heitä kohdellaan myös oikeudenmukaisesti. Me tiedämme myös, että se luo lisää vakautta ja turvallisuutta. Yksinkertaisesti: eriarvoistumiskehitys on nyt katkaistava.

Valtiovarainministeri on todennut, että tuloerot kasvavat Suomessa. Kuten tiedämme, jos vain osa voittaa, niin kaikki häviävät. Syksyn mittaan tapaamani ihmiset ovat kertoneet, että heiltä on leikattu eläkettä tai päivärahaa ja lääkekorvaukset ovat pienentyneet. Tämä on erittäin surullista kuultavaa. [Puhemies: Nyt on aika täynnä!] Arvoisa ministeri, sanokaa nyt rehellisesti, mitä sydämenne sanoo: eikö nämä leikkaukset pitäisi peruuttaa?

16.02 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minun sydämeni sanoo sen, että se vuosia kestänyt taloudellinen ahdinko ja korkea työttömyys, mikä meillä on ollut, pitää pystyä meidän toimin hoitamaan. Pitää saada talous kasvuun ja työttömyys laskuun. Tämä on se työ, mitä nyt on tehty. Se on ainut tie. Se on ainut tie, että me pääsemme pois siltä tieltä, mitä on jouduttu tekemään viimeisten hallitusten, jo kahden edellisen hallituksen, aikana ja myöskin tämän hallituksen aikana, että me joudumme sopeuttamaan meidän menojamme ja tekemään kipeitäkin leikkauksia. Se on ainut tie. En usko, että SDP:nkään ollessa hallituksessa se leikkaaminen oli mukavaa, ei varmasti ollut mukavaa. Sen tähden minä iloitsen siitä, että meidän talous on saatu kasvamaan, velkaantuminen vähenee. Se päivä on edessä, että meidän ei tarvitse miettiä, mistä seuraavaksi leikataan. Se päivä on edessä, se on näköpiirissä, mutta meidän pitää tehdä vielä enemmän. Silloin me voimme vielä paremmin auttaa ihmisiä. [Puhemies koputtaa] Mutta nyt paras tapa on auttaa mahdollisimman moni ihminen töihin.

Puhemies Maria Lohela: Ja muistutan teitä, hyvät edustajat ja ministerit, että sekä kysymysten että vastausten enimmäiskesto on 1 minuutti. Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.03 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä suomalaista hyvinvointivaltiota ovat niin naiset kuin miehet rakentaneet vuorollaan vuosikymmeniä. Nyt he katsovat, mitä tämä sukupolvi tekee heidän edestään. Viime vuosina hallitus on leikkannut eläkeläisiltä monin eri tavoin. Lääkekorvausten leikkaus, kansaneläkkeen jäädytykset, kiinteistöveron nosto ja monet muut heikennykset ovat pienentäneet juuri eläkkeensaajien käytettävissä olevia tuloja. Eläkkeellä olevat kansalaiset eivät voi myöskään työnteollaan merkittävästi parantaa omaa toimeentuloaan. Puhuitte, Orpo, työnteolla ansaitsemisesta. Eläkeläiset eivät voi tehdä sitä. Heille ei tule palkankorotuksia, sillä hallituksen leikkaukset koskevat heitä kipeästi aina vuoteen 2019 saakka. Arvoisa ministeri Orpo, voimmeko nyt yhdessä päättää, että nämä pientä eläkettä saavat ihmiset otetaan yhteiseksi sydämenasiaksi ja korjataan heihin kohdistetut leikkaukset? [Susanna Huovinen: Kyllä, kasvu kuuluu kaikille!] Taloushan kasvaa, ja sitä kuuluu jakaa.

16.05 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väitän, että olen itsekin tavannut ja tunnen niitä eläkeläisiä, jotka elävät todella pienillä tuloilla. Olen kuullut kyllä näitä tosielämän, arjen tarinoita siitä, kuinka tiukkaa ja vaikeaa on. Ne lääkkeet, mitä me olemme tähän etsineet: Me turvaamme ensinnäkin meidän tasavertaiset hyvät palvelumme — palvelut ovat kuitenkin niitä, jotka kaikki saavuttavat, ja ne jos jotkut kuuluvat kaikille. Me olemme nostaneet takuueläkettä jo kolmella eri päätöksel-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

lä tämän hallituskauden aikana. Mutta, arvoisat edustajat, meidän suomalaisen hyvinvointiyhteiskuntaamme kuuluu kaksi lupaus yli kaiken. Ne ovat palvelulupaus ja eläkelupaus. Kumpikaan näistä ei toteudu — eli se, että on tasavertaiset hyvät palvelut jokaiselle suomalaiselle, tai se eläkelupaus, että niille 1,5 miljoonalle tämän päivän eläkeläiselle ja tuleville eläkeläisille me maksamme eläkkeet, jotka heille kuuluvat — ilman korkeaa työllisyysastetta, [Puhemies koputtaa] ja siksi jälleen kerran palaan tähän korkeaan työllisyyteen [Puhemies: Aika täynnä, ministeri Orpo!] ja siihen, miten se on meidän politiikkamme ytimessä.

16.06 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime vuosina hallitus on tosiaan leikannut eläkeläisiltä monin eri tavoin. Lääkekorvauksia on leikattu, jopa diabeteksen osalta, kansaneläkkeet on jäädytetty, palvelumaksuja korotettu ja monella muulla tavalla heikennetty [Timo Heinonen: Niitähän tehtiin teidän aikana!] eläkkeensaajien käytettävissä olevia tuloja.

Keväällä me sosiaalidemokraatit esitimme tehtäväksi toimenpideohjelman eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi. Esitimme, että tuossa toimenpideohjelmassa selvitettäisiin vaihtoehdot esimerkiksi kansaneläkkeen tasokorotuksen tekemiseksi ja verotuksen muuttamiseksi sekä eläkkeensaajien asumistuen, palvelujen ja palvelumaksujen vaikutukset eläkeläisköyhyyteen kiinnittäen erityistä huomiota vaikeimmassa asemassa olevien ikäihmisten elikkä ikääntyneiden naisten ja pieniä työeläkkeitä saavien asemaan. Esityksemme ei keväällä kelvannut hallituspuolueille — voisitteko harkita asiaa nyt uudelleen?

16.07 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä ovat ihan äärettömän tärkeitä asioita, ei siitä ole kyse, [Vasemmalta: Ryhtykää toimeen!] eikä ole kyse siitä, etteikö tämäntyyppisiä asioita haluttaisi tehdä. Mutta, hyvät kollegat, me otamme velkaa tänä vuonnakin 4,5 miljardia, ensi vuonna 3 miljardia, ja jos meidän julkista taloutta ei saada tasapainoon, jos me emme saa työllisyysastetta ylös ja Suomen talouskasvua pysyväksi, me emme koskaan pääse siihen tilanteeseen, että me voisimme miettiä, miten me lisäämme jotain jonnekin. Se vaatii sen, että me pidämme nyt kiinni tehdyistä päätöksistä, me pidämme kiinni kipeistäkin päätöksistä. Vielä ei ole valitettavasti se aika, että meillä olisi jotain jaettavaa. [Välihuutoja vasemmalta.] Ei ole vielä se aika valitettavasti, se vaatii vielä sinnikkyyttä. Minä uskallan sitä puolustaa, vaikka se ei olekaan kovin populääriä. Meidän on jatkettava tällä talous- ja työllisyyspolitiikan linjalla, jotta voimme lunastaa palvelulupauksen ja jotta voimme lunastaa eläkelupauksen myös tulevinä vuosikymmeninä. [Vasemmalta: Työnantajille on riittänyt miljardeja!]

16.08 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Köyhyyden ja eriarvoisuuden kasvaminen on suora seuraus hallituksen harjoittamasta politiikasta — perusturvaa on heikennetty, indeksia on jäädytetty ja leikattu, asumistukea ja lääkekorvausten tasoa on heikennetty.

Erityisen käsittämätön leikkaus on kakkostyyppin diabeteksen lääkkeiden korvaustason laskeminen. Jokainen vähänkin asiaan perehtynyt tietää, että lääkkeiden käyttämättä jättäminen lisää kallishoitoisia lisäsairauksia ja komplikaatioita. Nyt tiedämme, että monet vähävaraiset ikäihmiset ovat jättäneet diabeteslääkkeet ostamatta, kun rahat eivät kerta kaikkiaan riitä. Mikä järki tässä on? Ja mitä säästöjä hallitus kuvittelee saavansa tällä? Minis-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

teri Orpo, eikö edes tätä järjetöntä säästöä voisi perua, koska tämä säästö tulee todella kalliiksi?

16.09 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lääkekorvausjärjestelmä on sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattilan vastuualueella, mutta tunnistan tämän kysymyksen tärkeyden, ja hänen poissa ollessaan haluamme hallituksena kuitenkin tähän vastata.

Tämä esiin nostettu aihe liittyi laajempaan kokonaisratkaisuun, jossa asiantuntijoiden työryhmän tuloksena laadimme esityksen, joka liittyi lääkkeiden kokonaiskorvauksiin ja niiden muutoksiin ja, kyllä, myös tiettyjen lääkeryhmien korvaustason heikentymiseen. Meillä on eriasteisia korvausluokkia erilaisista lääkkeistä, ja tuo päätös liittyi siihen, mihin korvausluokkaan mainitut diabeteslääkkeet käytännössä kuuluvat. Sosiaali- ja terveysvaliokunta tuolloin painotti, että tämän päätöksen seurauksia tulee arvioida ja huolella tarkastella. Erityisesti siksi, jos päädytään tilanteeseen, että havaitaan, että vähävaraiset sairastuneet jättävät tämän takia lääkkeitä hankkimatta, [Susanna Huovinen: Nythän näin on käynyt!] tuota seurantaa kyllä toteutetaan. On hyvä huomioda, että hallituksen linjassa korostuu vahvasti se, [Puhemies koputtaa] että lääkehuolto ja lääkehoito [Puhemies: Ministeri Saarikko, aika on täynnä!] ovat osa sotea, eivät irrallinen osa.

16.10 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että rahat ovat tiukilla, ja siksi oikeudenmukaisuus ja sisäinen solidaarisuus korostuu.

Nykyinen verojärjestelmä on luonut suursäätiöille eräänlaisen veroparatiisin, jonka puitteissa varakkaat yksilöt voivat paeta verotusta lähes kokonaan. On kohtuutonta, että pienetkin yritykset, jotka toimivat markkinariskin alaisena, joutuvat maksamaan pääomatuloveroa, kun todella vauraat yhdistykset ja säätiöt saavat vakaat pääomatulonsa verottomina. Perussuomalaisten kaavailema uudistus koskisi ainoastaan suurimpia säätiöitä ja hyvin varakkaita yhdistyksiä. Nyt kysynkin: olisiko hallitus valmis laittamaan suursäätiöiden ja -yhdistysten pääomat verolle? Tästä saisimme kymmeniä miljoonia euroja esimerkiksi eläkeläisten lääkkeisiin.

16.11 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hallitusohjelmassa, säätiöiden ja yleishyödyllisten yhteisöjen verotuksen selvittäminen ja sen pohjalta pohdinta siitä, onko siinä kehitettävää veropohjan laajentamiseksi, ja tätä työtä tehdään parhaillaan valtiovarainministeriössä. [Leena Meri: Koska se valmistuu?] Me palaamme tähän sitten aikanaan, kun selvitys valmistuu ja on johtopäätösten aika.

16.12 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sipilän hallituksen politiikassa on sekä sydäntä että järkeä. [Paavo Arhinmäki: Paatunutta sydäntä!] Kun tämän vaalikauden alussa Sipilän hallitus aloitti työskentelynsä, olimme saaneet perinnöksi käytännössä konkurssipesän. Tällä hetkellä Sipilän hallitus on selvittänyt Suomen tilannetta. Talous on paranemassa, työllisyys on paranemassa. Vaikka Suomi velkaantuu edelleen, luottamus on lisääntynyt. Luottamuksen lisääntyminen myös kansainvälisten sijoittajien keskuudessa on aivan a ja o. Jotta pystymme leipomaan sitä kuuluisaa kakkua, meidän täytyy tehdä nämä perustyöt, jotta me voimme sitten sitä myös jakaa, niin eläkeläisille kuin sairaille, eri tarpeisiin.

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

Pyytäisin pääministeriä arvioimaan talouden kehityksen eteenpäin, koska se on aivan ratkaisevaa nyt 100-vuotisen Suomen historiassa. Tänä vuonna olemme voineet panostaa moneen asiaan, myös veteraanien kotiin vietäviin palveluihin. Se on [Puhemies koputtaa] yksi pieni asia mutta tärkeä. Mutta entä kokonaisuus tästä eteenpäin?

16.13 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä eriarvoistumiskehityksestä käytävä keskustelu on äärimmäisen tärkeää. Me olemme luvanneet turvata palvelut jokaiselle suomalaiselle ja inhimillisen elämän ja toimeentulon jokaiselle suomalaiselle. [Vasemmalta: Te teette toisin!] No, miten me sen pystymme tekemään? Meidän pitää turvata julkisen talouden rahoitus. Millä julkisen talouden rahoitus turvataan? Se turvataan sillä, että meidän työllisyysasteemme saadaan nostettua [Antti Rinne: Alijäämä kasvaa!] sinne tavoitteeseen. — Alijäämä pienenee koko ajan tavoitteemme mukaisesti. Se on suurin piirtein puolittunut siitä, mistä aloitimme.

Mitä talouden jatkuvuuteen tulee, nyt näyttää tällä hetkellä hyvältä, 3,6 prosenttia oli kasvu edellisellä neljänneksellä, mutta töitä pitää jatkuvasti tehdä sen eteen, että tämä kehitys jatkuu ja työllisyysaste nousee. Vain sitä kautta me voimme turvata hyvinvointiyhteiskunnan perusteet.

16.14 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään puhutaan oikeista asioista, kun puhutaan eriarvoisuuden kasvusta. Kyllä taloutta voi tasapainottaa niin kovin monella tavalla. Pääministeri Sipilä pyysi suomalaisilta paljon, kun pyysi kaikkein heikoimpiakin ihmisiä osallistumaan yhteisiin talkoisiin ja antamaan vähistään. Erityisesti erittäin pienituloiset eläkeläiset antoivat vähistään. Nyt me kysymme oikeutetusti, että kun tätä talouskasvua on, minkä perään tekin hehkutitte, olisiko nyt aika näitä hedelmiä palauttaa takaisin niille, jotka ovat vähistään antaneet, ja palauttaa oikeudenmukaisuus. Ja mitä tekee maamme hallitus? Te, valtiovarainministeri Orpo, kiemurtelette siellä ja annatte ymmärtää, että nyt vain säästetään, [Välihuutoja oikealta] mutta te itse panitte 2 miljardia euroa menemään tässä matkan varrella, ja pieniltä pyysitte 3,5 miljardia katteeksi. [Susanna Huovinen: Se on ollut jatkuvaa!] Nyt me kysymme aivan uudelleen, ministeri Orpo: palautatteko eläkeläisiltä leikatut rahat?

16.15 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä toistan edelleen itseäni, mutta hallituksen tärkein tavoite on se, että saadaan työllisyys ylös. Se on ainut mahdollinen keino, millä me turvaamme hyvinvoinnin [Susanna Huovinen: Miten tämä auttaa sitä eläkkeensaajaa?] ja voimme jatkossa panostaa hyvinvointiin eri puolille.

Viittaatte tällä 2 miljardin epämääräisellä heitollanne luultavasti veronkevennyksiin. Hallituksen veropolitiikka on yksi keskeisiä keinoja, millä työllisyyttä ja kasvua halutaan luoda tähän maahan. [Vasemmalta: Tehdään alijäämää!] Me olemme suunnanneet 1,3 miljardia työn ja ansiotulojen verotuksen keventämiseen kaikkiin tuloluokkiin, koska haluamme tukea työllisyyttä. Puoli miljardia on suunnattu pieni- ja keskituloisten verotuksen keventämiseen. Se on minusta aivan erinomainen asia ja myöskin kädenojennus pienempituloisille ja sille, että töitä kannattaa ottaa vastaan. Veropolitiikka on johdonmukaista.

Ja vielä se, että kun viime kaudella — hallituksessa, jossa kyllä itsekin olimme — teidän kanssanne pohdimme, että puolet menosopeutuksella, puolet veroilla. Teille verojen korottaminen oli erittäin tärkeää silloinkin, se on lähellä sydäntänne. [Puhemies koputtaa] Mut-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

ta kun se ei auta kasvuun. Nyt veroaste ollaan saatu 42:een, [Puhemies: Ministeri Orpo, siinä se aika nyt meni!] ja se on oikea suunta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.2. Suullinen kysymys asumiskustannusten kohtuullistamisesta (Ritva Elomaa ps)

Suullinen kysymys SKT 157/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Elomaa.

Keskustelu

16.16 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Asumisen kohtuuttomaksi kasvanut hinta on suuri ostovoimaa ja kansantaloutta haittaava tekijä. Perussuomalaisten tiistaina julkaistussa vaihtoehtobudjetissa onkin tähän helpotusta tuova asumisen halpuutuksen malli, joka sisältää monia toimenpiteitä. Suoraa taloudellista helpotusta perussuomalaiset toisivat niin sanotun muuttoavustuksen käyttöönotolla, jossa työn perässä muuttava ei olisi heti asuntojen kanssa ongelmissa. Lisäksi haluamme peruuttaa hallituksen kaavailemat lämmityspolttoaineiden hinnankorotukset. Kysynkin valtiovarainministeri Orpolta: aikooko hallitus edistää perussuomalaisten asumisen halpuutuksen mallia? Teiltä ei näytä asumiseen helpotusta löytyvän.

16.17 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin, nämä asuntopoliittiset kysymykset kuuluvat ministeri Tiilikaiselle, hän ei ole paikalla.

Asuminen, sen hinta, kohtuullisen vuokra-asumisen ja ylipäänsä asumisen saatavuus Suomessa, on yksi aivan oleellinen kysymys, johon pitää kiinnittää huomiota ja jonka eteen tehdään töitä. Meillä on tällä hetkellä iso työvoiman saatavuusongelma, kohtaantongelma, ja sen taustalla suurimpia syitä on se, että kohtuuhintaista asumista ei löydy sieltä, missä työpaikkoja olisi, eli tällä hetkellä suurimmat ongelmat ovat pääkaupunkiseudulla ja suurissa kasvukeskuksissa. Ministeri Tiilikaisen johdolla hallitus tekee määrätietoista työtä, että me saamme asuntorakentamista ja kohtuuhintaista asuntotuotantoa lisättyä, ja samalla meidän pitää miettiä sitä, miten me saamme kannustettua, autettua ihmisiä myöskin lähtemään ja muuttamaan työn perässä, koska monesti siinä on esimerkiksi omaan omistusasuntoon liittyvät kysymykset isona haasteena. Tämä on iso yhteiskunnallinen kysymys, kasvun kannalta merkittävä, ihmisten toimeentulon kannalta [Puhemies koputtaa] merkittävä. Teemme töitä laajalla rintamalla.

Puhemies Maria Lohela: Ja mikäli tästä aiheesta on lisäkysymyksiä, pyydän ilmoittautumaan.

16.18 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mietintä on hyvä, mutta konkreettisia toimia tarvitaan, pikaisesti. Eräs lähihistorian suurimpia virheitä oli sähköverkkojen myynti. Se hoidettiin ilman tyylipisteitä kokoomuksen Kataisen ollessa

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

pääministeri ja vihreiden Haaviston vastatessa valtion omistajaohjauksesta. Tämä virhe tuli suomalaisille asujille äärimmäisen kalliiksi. Caruna nostaa hintoja, ja ulkomaiset sijoittajat hierovat käsiään. Voidaan sanoa, että sähköverkon myynti oli epäisenmaallinen teko.

Perussuomalaisilla on tähänkin esittää helpotusta. Siirtohinnoittelussa on valtavat ylijäämät, ja Energiavirasto sallii älyttömät tuotto-odotukset. Annamme siis muun muassa Carunan repiä hirveitä hintoja. Siksi perussuomalaiset esittävät sähkönsiirron tuottovaahteen laskemista 4,5 prosenttiin. Tämä koskettaa kaikkia kansalaisiamme. Arvoisa ministeri, annatko suomalaisille helpotusta ja alatte valmistella tätä tuotto-odotusten laskemista? Asumiskustannukset ovat aivan kohtuuttomia tällä hetkellä.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Tiilikainen ei ole paikalla, joten tämä kysymys on loppuun käsitelty.

3.3. Suullinen kysymys lapsiperheiden köyhyydestä (Outi Alanko-Kahiluoto vihr)

Suullinen kysymys SKT 158/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

16.19 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on suhtautunut köyhiin väestöryhmiin välinpitämättömästi, eikä köyhyyden vähentäminen ole ollut sen työlliställä. Talouskasvun seurauksena syntynyt liikkumavara on käytetty hyvätuloisille suunnattuihin veronkevennyksiin ja unohdettu heikommassa asemassa olevat. Suhteellisen köyhyyden arvioidaan tämän hallituksen aikana nousseen yli 12 prosentilla.

Hallituksen leikkaustoimet ovat kasautuneet samoille ihmisryhmille. Lapsilisien indeksikorotuksen jäädyttäminen ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen ovat vaikeuttaneet monen lapsiperheen arkea. Lisäheikennystä aiheuttaa lisäksi verotuksen lapsivähennyksen poisto. Lapsiasiavaltuutetun mukaan köyhyys on tämän politiikan seurauksena Suomessa jälleen periytyvässä ja syventymässä, ja onkin aihetta kysyä arvoisalta valtiovarainministeriltä: oletteko tietoisia siitä, että asiantuntijat ovat varoittaneet siitä, että lapsiperheköyhyys on jälleen Suomessa syventymässä?

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Orpo. — Saarikko vai Orpo? Nyt teidän täytyy päättää.

16.21 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aihe on hallitukselle tärkeä ja yhteinen. Koska kysymyksenne kohdistui erityisesti lapsiperheiden kokonaisuuteen, vastaan kysymykseen.

On aivan totta, että lapsiperheköyhyys on Suomessa ylisukupolvinen ja laaja ilmiö, josta varmasti kaikki tämän salin eduskuntapuolueet kantavat niin vastuuta kuin huoltakin. On totta, että vaalikauden alkupuolella teimme päätöksiä, jotka heikensivät lapsiperheiden toimeentuloa. Siksi olen hyvin iloinen, että ensi vuoden budjettiin olemme kyenneet teke-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

mään päätöksiä, jotka kääntävät suuntaa. En liioittele niiden vaikutusta enkä ylikorosta niitä voimakkaiksi toimenpiteiksi mutta kuvaan suunnanmuutosta. Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen opetusministeriön toimesta on iso kokonaisuus, joka tuo nollamaksuluokkaan noin 7 000 lapsiperhettä. Se on merkittävä teko lapsiperheköyhyyden torjumiseksi. Niin ikään kaikkein heikoimmassa asemassa olevat lapsiperheet, vähimmäisäitiys- ja -isyyspäivärahoilla olevat, saavat nyt [Puhemies koputtaa] toimeentuloonsa korotuksen. Lisäksi parannamme opiskelevien perheiden asemaa [Puhemies: Ministeri Saarikko, aika on täynnä!] huoltajakorotuksella.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

16.22 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Olen hyvin iloinen siitä, että hallitus on tarkastamassa suuntaansa. Esimerkiksi juuri opiskelevien perheiden kohdallahan on ollut hyvin huolestuttavaa se, että samaan aikaan ollaan heikennetty rajusti opintorahaa ja asumistukea, ja tämä on vaikeuttanut selkeästi näiden perheiden opintoihin keskittymistä.

Hallituksen välinpitämättömyys lapsiperheköyhyyttä kohtaan näkyy kuitenkin edelleen lainvalmistelutyössä, josta keskeisesti puuttuvat laadukkaat vaikutusarviot. Jos ne olisi huolella tehty, hallitus ehkä olisi huomannut, että sen leikkaukset tuppaavat kasautumaan tietyille ihmisryhmille, kuten eläkeläisille ja lapsiperheille. Kun nuorten ja lasten pahoinvointi kasautuu ja kouluttamattomuus periytyy, on aihetta kysyä: lupaateko jatkossa tehdä kattavat lapsivaikutusarviot kaikessa lapsiin ja lapsiperheisiin liittyvässä lainsäädännössä, jotta lapsiperheköyhyyden syventyminen saadaan pysähtymään?

16.23 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perin tärkeä kysymys, ja aihe kumpuaa jo myös Sipilän hallituksen ohjelmasta. Siellä on lapsiperhepalveluiden muutosohjelma, joka on siis laajapohjainen ohjelma siitä, että palveluiden painopiste käännetään ennaltaehkäisevään suuntaan, monen ajatuksissa sinne, missä ehkä olimme vielä 80–90-lukujen taitteessa, ja parantaisimme vielä siitä juoksuamme. Tuo kokonaisuus pitää sisällään tavoitteen siitä, että lapsivaikutusten arviointi olisi yhä vakaampi ja merkittävämpi osa kaikkea lainvalmistelua.

En kuitenkaan vastaanota väitettänne siitä, että tällä hetkellä lapsivaikutuksia ei laisinkaan olisi arvioitu. Kyllä näin lainsäädännössä tapahtuu, mutta ehkä tarvittaisiin laajempi ylisukupolvinen ote päätöstemme vaikutuksista — olivat ne miinus- tai plusmerkkisiä ensi vuoden budjetissa — pidemmällä aikavälillä Suomen kestävyiden kannalta ja siten tulevan sukupolven hyväksi. Ehkä lapsivaikutuksia pitäisi arvioidakin ei pelkästään tämän päivän vaan myös huomisen lasten näkökulmasta.

16.24 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen oma selvitys nosti maamme keskeisimmäksi sisäisen turvallisuuden haasteeksi entisestään laajentuvan syrjäytymisen — sen, että kansalaiset jakautuvat menestyjiin ja syrjäytyviin. Hallituksen oma politiikka syventää tätä ongelmaa ja syrjäyttää yhä enemmän ihmisiä. Köyhyys, eriarvoisuus ja osattomuus kasvavat voimakkaasti, vaikka taloudessa on saavutettu käänne parempaan. Koulutuksesta ja ihmisten perusturvasta on leikattu valtavasti, ja samaan aikaan hallitus on veropolitiikallaan suosinut hyvätuloisia ja omia eturyhmiään eikä

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

ole tavoitellut tuloerojen kaventamista. Hallitus valitsi tutkitusti tehottomat ja ympäristölle haitalliset vero- ja yritystuet.

Vihreät valitsivat omassa tulevaisuusbudjetissaan panostamisen koulutukseen sekä eriarvoisuuden torjuntaan. Panostamme köyhyyden torjuntaan yli 640 miljoonaa euroa. Kysynkin valtiovarainministeriltä: aiotteko tarttua vihreiden tulevaisuusbudjettiin ja siellä tehtyihin toimenpiteisiin, joilla voidaan vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta?

16.25 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä me olemme perehtyneet ja perehdymme erittäin huolella kaikkien ryhmien tekemiin esityksiin. Vihreidenkin esityksessä oli paljon hyvää, oikeita painotuksia, kunnianhimoa, siitä kiitos. Mutta teidänkin budjetissanne oli mielestäni se ongelma, että sen tulopuolella oli osittain sellaisia hyvin epämääräisiä eriä, kuten esimerkiksi harmaan talouden torjunnasta tulevat lisävarat. Eli ei tämä asia, niiden uusien panosten löytäminen, ole niin yksinkertaista, kun meidän pitää pitää tiukasti kiinni siitä, että velkaantuminen saadaan taitumaan.

Mutta mitä tulee sitten eriarvoisuuden lisääntymiseen, niin kyllä se nyt vain on niin, että jos työllisyys paranee — jos meillä on melkein 60 000 työtöntä vähemmän kuin vuosi sitten, jos meillä on 20 000 pitkäaikaistyötöntä vähemmän kuin vuosi sitten — niin kyllä se on menoa parempaan suuntaan. Se vähentää eriarvoisuutta tässä maassa. Kun ihminen pääsee töihin, niin se on kaikkein suurin nousu köyhyydestä ja syrjäytymisen vaarasta tai syrjäytyneisyydestä [Puhemies koputtaa] takaisin normaalielämään ja omaan elämään [Puhemies: Aika täynnä!] kiinni.

16.27 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Surullinen tosiasia tämän päivän Suomessa on, että edes työllisyys ei suojaa köyhyydeltä. Meillä on laskelmia, joiden mukaan jopa 500 000 suomalaista työssä käyvää — pienipalkkaisia, pätikätyöläisiä, nollatyösopimuksilla olevia ja niin poispäin — elää köyhyysrajan alapuolella. Varmasti haluatte lukuja: 70 000 alle 30-vuotiasta elää alle köyhyysrajan, 100 000 lasta elää alle köyhyysrajan, 350 000 eläkeläistä elää alle 1 000 euron kuukausituloilla. SDP teki laajan kansalaiskyselyn ihmisten ja perheiden toimeentulon vaikeuksista. Saimme jopa 1 000 vastausta siihen, ja siinä nousivat muun muassa asumisen kalleus, juuri tämä työllisyyden ongelma, pienet palkat ja päivähoitomaksut suuriksi tekijöiksi. Eikö hallitus ymmärrä, että ostovoiman nostaminen lisäisi [Puhemies koputtaa] ja vauhdittaisi talouskasvua, ei sen leikkaaminen?

16.28 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämäkin on tärkeä kulma tässä eriarvoistumiskehityksessä. Se on selvä asia, selvä fakta, että myöskin työssä käyviä on köyhyysrajan alapuolella.

Kun me mietimme niitä suuria kysymyksiä, kun mennään kohti 2020-lukua, niin minusta meidän pitäisi rohkeasti miettiä myöskin sitä, voisiko esimerkiksi perustulo olla yksi osa ihmisen palkanmuodostusta silloin, kun puhutaan pienipalkkaisesta henkilöstä. Tähän liittyy monia erittäin arkoja ja hankalia kysymyksiä, mutta minun mielestäni niitäkin pitäisi avoimesti käydä läpi. Se ei saa johtaa siihen, että sen takia halpuutetaan sitä työtä. Mutta nyt kun tätä perustuloa kokeillaan tämän hallituksen toimesta, minun mielestäni tästä voitaisiin käydä avoin keskustelu, voidaanko tällä tavalla pienentää sitä työn vastaanottami-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

sen kynnystä ja toisaalta puuttua myöskin sitten tähän ongelmaan, jonka, edustaja, nostitte esille.

16.29 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelu lähti nuorista ja lapsiperheistä, ja valitettavasti Suomessa tänä päivänä huono-osaisuus, syrjäytyminen, on enemmän periytyvää kuin aikaisemmin, ja näinhän ei pitäisi olla.

Kiinnitän huomiota kahteen asiaan:

Toinen on nuorten harrastusmahdollisuuksien eriytyminen varallisuuden mukaan. Harrastukset ovat nykyään tavattoman kalliita, ja jollain tavalla tätä tietä pitäisi nuorten osalta tasoittaa.

Mutta toinen, vielä vakavampi kysymys on koulutuksesta syrjäytyminen. Viime aikoina on julkaistu tutkimuksia nimenomaan toisen asteen koulutuksen osalta: sekä ammatillisessa koulutuksessa että lukiokoulutuksessa kohtuuttomat maksut, joita menee oppimateriaalista, kirjoista, opetusvälineistä, saattavat olla keskeyttämisen syy ja luovat lisää syrjäytteisyyttä. Mitä hallitus tälle asialle aikoo tehdä?

16.30 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tästä harrastamisesta: On tunnistettu, että on erittäin tehokasta ja hyvää syrjäytymisen ehkäisyä, että lapset ja nuoret pääsevät harrastamaan ja monipuolisten, mielekkäiden harrastusmahdollisuuksien piiriin. Se on totta, että kustannukset ovat nousseet, ja sen takia hallitus on asettanut tavoitteekseen harrastustakuun eli sen, että jokaisella lapsella olisi mahdollisuus vähintään yhteen mieleiseen harrastukseen, ja sitä viedään eteenpäin yhdessä kuntien, kolmannen sektorin ja kaikkien mahdollisten toimijoiden kanssa, jotka vaikuttavat lasten harrastusmahdollisuuksiin.

Sen lisäksi nousi esille tärkeä nuorten koulutusmahdollisuuksien edistäminen ja se, että kenenkään koulutuspolku ei saa katketa varattomuuden takia. Koska olemme tästä huolissamme, olen teettänyt selvitystä Opetushallituksessa siitä, mikä on nykytila, mikä on tämänhetkinen tilanne tämän asian suhteen. Sen johdosta sitten pystymme tekemään toimenpiteitä, kun saamme sen selvityksen ensi vuoden alussa. Lupaen, että hallitus tekee aivan kaikkensa, että jokainen nuori tässä maassa saa mahdollisuuden opiskella.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.4. Suullinen kysymys Meri-Lapin sote-ratkaisusta (Li Andersson vas)

Suullinen kysymys SKT 159/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Andersson.

Keskustelu

16.31 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tällä viikolla Meri-Lapissa päätettiin kunnallisen itsehallinnon nojalla valtakunnan suurimmasta sote-ulkoistuksesta, kun kokonainen keskussairaala siirtyy Mehiläisen hoidettavaksi. Sopimuksen pituus on 15 vuotta, ja sen irtisanomisesta seuraisi jopa 100 miljoonan euron lasku. Syynä tähän järjestöömään pää-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

tökseen on paikallisten huoli siitä, että palvelut siirtyisivät Rovaniemelle tai Ouluun. Keskustalaiset paikallispäättäjät päätyivät siis kannattamaan jättiulkoistusta vastoin keskustaministeri Annika Saarikon tahtoa, koska halusivat säästää palvelut keskustaministereiden ajamilta erikoissairaanhoidon leikkauksilta.

Arvoisa ministeri Saarikko, tämän ongelmallisen päätöksen taustalla on siis ennen kaikkea hallituksen heikko sote-valmistelu, kun erikoissairaanhoidon leikkaukset tuotiin sote-uudistuksesta irrallisena kokonaisuutena. Miten te aiotte hallituksessa estää sen, että tämänkaltaisia tapauksia tulisi lisää, ottaen huomioon, [Puhemies koputtaa] että epävarmuus soten osalta vielä tulee jatkumaan pitkään?

16.32 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minusta on syytä rehellisesti tarkastella sitä, minkä kysyjäkin tässä nosti esiin, että aivan varmasti yksi tekijä, joka Meri-Lapissa johti tähän ratkaisuun, oli yleinen epävarmuus sote-uudistuksen vuosia jatkuneessa valmistelussa ja toisaalta myös ajatus siitä, että yritys tarjosi omalla esityksellään mahdollisuuden ikään kuin betonoida nykytilan sellaisenaan riippumatta alueen väestökehityksestä tai kustannusmuuttujista. Tämä esitys oli sellainen, jota mielestäni ei olisi kannattanut edistää, liittyen juuri tulevan maakunnan mahdollisuuksiin toteuttaa palvelut ennen kaikkea perusterveydenhuoltovetoisesti. Taustalla lieene keskustelu maakunnan sisällä, joka on ilmapiiriltään ollut kai, ymmärtääkseni, melko tulehtunut. Yhteistä pöytää ja näkökulmaa on ollut hankala löytää. Tietysti taustalla vaikuttaa varmasti sekin, että erikoissairaanhoidon osalta tämä leikkausten, erityisesti vaativien leikkausten, työnjako koko Suomessa — joka ei jätä [Puhemies koputtaa] yhtään sairaalaa ennalleen toimenkuvaltaan — on ollut alueella [Puhemies koputtaa] yksi merkittävä epävarmuustekijä.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

16.33 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministeri Saarikko vastasi, että tämä päätös betonoi nykytilanteen, mutta kyllähän sellainen muutos tässä on suhteessa nykytilanteeseen, että se myöskin betonoi yhden yrityskonsernin vahvan aseman tässä Länsi-Pohja-ratkaisussa. Ministeri Saarikko, te olette sanonut, että teidän on vaikea ymmärtää, miten yritykset toisaalta vaativat valinnanvapautta mutta samalla havigitelevat Länsi-Pohjan kaltaisia alueellisia monopoleja. Meidän näkökulmastamme vastaus tähän kysymykseen on helppo: ne ovat sama asia. Perustason palveluissahan tämä valinnanvapausjärjestelmä, jota hallitus ajaa, tulee todennäköisesti rakentumaan juurikin muutaman vahvan yritystoimijan alueelliselle monopolille. Kysymys kuuluu siis, ministeri Saarikko: miksi te ajatte sote-mallia, jonka seurauksena todennäköisesti ovat alueelliset yksityiset monopolit kaikkialla paitsi ehkä suurimmissa kaupungeissa?

16.34 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymyksessänne oli monta ulottuvuutta.

Totean ensinnäkin vielä tästä ajankohtaisesta Länsi-Pohjan tilanteesta, että ministeri on nyt pyytänyt valvontaviranomaista Lapissa arvioimaan, onko tuo ratkaisu tehty kaikkien lain pykälien mukaan oikeutetusti. Lisäksi hallitus on eilen päättänyt, ikään kuin vastaavien tapausten varalle, jo olemassa olevaa ja eduskunnan hyväksymää niin kutsuttua rajoit-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

tamislakia kiristää juuri tällaisten vastaavien ulkoistamisratkaisujen osalta, jotta kokonaiskuva ja luottamus palveluihin voisi säilyä laajemmin.

Hallituksenkin tavoite tällä uudistuksella, hyvät edustajat, on turvata lähipalvelut. Meidän painopisteemme on eriarvoisuuden torjunta palveluiden äärellä, integraatio, siis ihmisen katsominen kokonaisuutena niin sosiaali- kuin terveystieteiden näkökulmasta, ja erikoissairaanhoidon vaihtuminen lähipalveluihin, jonka ytimessä on helppo vastaanotto ja palveluiden piiriin pääsy.

Mitä tulee tuohon mainitsemaan arvioon, pidän todellakin kestävämmänä sitä, jos emme halua toteuttaa hallittua monituottajuutta, siis erilaisten palveluntuottajien [Puhemies koputtaa] valinnanvapautta, vaan nyt tässä murrosvaiheessa [Puhemies: Aika on täynnä!] käymme betonoimaan monopoliasemia.

16.36 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Saarikko, te varmasti tiesitte Kemi—Tornio-alueen eli Länsi-Pohjan tulevaisuuteen liittyvät kaikki ongelmat hyvissä ajoin, tiesitte myös seutukunnan ja maakunnan sisäiset jännitteet. Lopullisesti te varmistitte huonon ratkaisun toteutumisen onnettomalla väliintulolla aivan viime metreillä — lupaamanne synnytystoiminnan jatkaminen kahden vuoden ajaksi näytti vain onnettomalta armopalalta. Arvovalta kannattaa laittaa peliin vasta sitten, kun sitä on varmuudella riittävästi. Ministeri Saarikko, koetteko epäonnistuneenne tässä asiassa, ja jos koette, kuinka aiotte korjata omat virheet?

16.36 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilman muuta tässä on itsekritiikin paikka. Samalla totean myös, että tämä ratkaisu on ollut alueen päättäjien omissa käsissä. [Markus Mustajärvi: Ei vasemmiston!]

Laki on sama koko Suomessa, terveydenhuoltolain sairaalaverkon muutos on yhteinen kansallinen asia, ja sote-uudistus ja sen tavoitteet ovat yhtäläiset kaikkien suomalaisten kannalta. Ne avaukset ja näkökulmat, joita virkamiesten kanssa halusin esittää, ovat yhteiset koko Suomelle, ja ne liittyvät tähän muutokseen ja kansalaisten yhdenvertaisten palvelujen turvaamiseen koko Lapin alueella ja mainitsemaani perusterveydenhuollon vahvistamiseen. Koska oma ymmärrykseni alueen vuosikymmeniä jatkuneista ehkä eripuraisista ja ongelmallisista asetelmista terveydenhuollon työnjaossa, oma käsitykseni ja osaaamiseni siinä, on vajavainen, siksi alueen henkilöiden toiveesta asetinkin alueella luottamusta herättävät Hannes Mannisen ja Maija Raskin, entiset ministerit, tekemään tuota selvitystyötä yhdessä alueen päättäjien kanssa. Siellä työnjako on ensisijaisesti tehtävä.

16.38 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terveysteknologia kehittyä kovaa vauhtia, osastojen vuodepaikat vähenevät ja hoitomuodot kehittyvät, ja totta kai palveluiden täytyy kehittyä samassa tahdissa. Sosiaali- ja terveystieteiden uudistuksessa pyritään turvaamaan kansalaisille yhdenvertaiset palvelut, ja toki samanaikaisesti on myös hallitusneuvotteluissa sovittu erikoissairaanhoidon säästöistä, jotka ovat monille alueille erittäin vaikeita. On selvää, että sairaaloidenkin täytyy tehdä työnjakoa keskenään, ja tällaista tapahtuu monissa maakunnissa, esimerkiksi Etelä-Savossa, jossa Mikkelin ilmeisesti keskitetään syöpäkirurgiaa ja vastaavasti Savonlinnan keskussairaalaan teknonivelleikkauksia.

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

Olisin kysynyt ministeriltä: pidättekö edelleen mahdollisena ja tarpeellisenä tämänkaltaisen työnjaon tekemistä myös Lapin maakunnan keskussairaaloiden välillä nyt tässä uudessa syntyneessä tilanteessa? Kaikkihan haluavat vain kehittää oman kotiseutunsa palveluita.

16.39 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kaikesta tästä täälläkin esitetystä kritiikistä huolimatta ja tilanteen monimutkaisuudesta huolimatta ymmärrän alueen päättäjiä ja sitä huolta, mikä on liittynyt lähipalveluun ja keskusteluun, johon voimakkaasti ovat osallistuneet myös terveydenhuollon ammattilaiset. On myös ollut harhakäsityksiä siitä, että valtakunnallisesti tavoittelisimme Lapin alueelle käytännössä vain yhtä sairaalaa, ja on puhuttu valojen sammuttamisesta terveyskeskustasoisesta toiminnasta siitä huolimatta, että on selvää, että Länsi-Pohjassakin jatkossa päivystetään ja myös erikoissairaanhoidon toimenpiteitä tehdään.

Vastaisin kysymykseenne: nyt jos koskaan on tarve työnjaolle, ja nyt jos koskaan on syytä miettiä, vieläkö yhteisiä nimittäjiä alueella löytyisi. Kun Länsi-Pohja teki oman ratkaisunsa, se teki ratkaisuja itse asiassa koko Lapin ja pohjoisen Suomen osalta, koska väestöpohjan riittävyys, sitä kautta potilasturvallisuus ja osaajien, niiden pätevien lääkäreiden ja hoitajien, [Puhemies koputtaa] riittäminen kaikkiin sairaaloihin, on alueen kohtalonkysymys.

16.40 Matti Torvinen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuo ratkaisu Meri-Lapissa syntyi yhden äänen enemmistöllä, kun sosiaalidemokraatit halusivat yksityistää nuo palvelut. Siis yhden äänen enemmistöllä [Välihuutoja oikealta] siirtyi mahdollisesti satojen miljoonien omaisuus vastikkeetta yksityiselle yhtiölle. Onko valmisteilla olevaan sote-lakiin tulossa mahdollisuus, että maakunnan ei tarvitse ostaa eikä se ole pakotettu ostamaan terveyspalveluja alueen keskussairaaloilta, kaikilta keskussairaaloilta?

16.40 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten mainitsin, hallituksen reformiministerit ja talouspoliittinen ministerivaliokunta ovat käyneet keskustelua syksyn mittaan valmistellusta niin kutsutun rajoittamislain muutoksesta. Tuo laki on hallituksen pöydällä joka tapauksessa siksi, että soten muutosvaihe kestää nyt alkuperäistä vuotta pidempään ja maakunnat aloittavat vastuusaan 2020. Tuossa samassa yhteydessä me sovimme, että laki — niin pian kuin vain mahdollista ja eduskunnan aikataulut valiokunnassa antavat myöten — astuisi voimaan kiristettynä, siten että juuri syntyvien maakuntien, niin Lapin kuin 17 muun alueen, osalta irtisanomisperusteet olisi mahdollista toteuttaa korvauksetta sille aiemmin syntyneelle yhteisyritykselle eli siten, että maakuntaa eivät sitoisi ne päätökset, joita on tehty useiden vuosikymmentenkin mittaisiksi, jos sopimuksen arvo ylittää soten koko budjetista ja palvelutarpeesta 30 prosenttia aiemman 50 prosentin sijaan.

16.42 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuolla Länsi-Pohjan alueella on iso huoli siitä, miten erikoissairaanhoidon palvelut ja perustason palvelut järjestetään tulevan [Matti Mölsä: Ei tunnu olevan demareilla!] mahdollisen uudistuksen syntyessä. Tässä on hyvin iso epäluottamus nyt siellä maakunnan sisällä [Välihuuto] joutuksen siitä, että hallituksen maakuntamalli ja tämä markkinamalli ovat synnyttäneet epätoivoisuutta ja pelkoa [Sari Sarkomaa: Se oli SDP:n markkinamalli!] tulevasta ratkaisusta.

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

Minun mielestäni olisi nyt tärkeää yrittää löytää ratkaisu tuolla maakunnan sisällä vielä nopeasti siihen, että maakunnan sisällä löytyy yhteisymmärrys siitä, miten tämä tehtävänjako näitten kahden sairaalan kesken tehdään, niin että joka puolella, siis niin Länsi-Lapissa kuin Itä-Lapissa, Keski-Lapissa, voidaan kokea, että asiat hoidetaan hyvin ja kunnolla ihmisten kannalta. Kysyn nyt, pääministeri Sipilä, teiltä: eikö tässä nyt olisi nopean toiminnan aika sillä tavalla, että puoluejohtajat ottaisivat tämän asian yhteistyössä maakunnan ihmisten kanssa tehtäväkseen ja hoitaisivat sen kokonaisuuden sillä tavalla, että [Puhemies koputtaa] maakunnan sisälle syntyy rauha ja oikeudenmukaisuuden tunne?

16.43 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tämän koko sote-uudistuksen tarkoituksena on turvata julkiset palvelut ja vahvistaa julkista toimijaa. [Vasemmalta: Yksityiset edellä!] Nyt jos me emme vie tällä kertaa tätä asiaa maaliin saakka, niin tämä on se kuva, mikä tulee olemaan koko Suomessa: yksityiset monopolit ottavat asian haltuun. Nyt minä vetoan vakavasti meihin kaikkiin siinä, kuten, edustaja Rinne, tekin teitte, että me haemme yhdessä ratkaisuja nyt tämän epävarman ajan yli. Eduskunnan päätöksenteko, lainvalmistelu, kestää ensi kesään saakka, kunnes meillä on kaikki lait valmiina, ja tämä väliaika on sellaista aikaa, jolloin meidän täytyy kaikkien olla vastuullisia, puolustaa hyvää julkista terveydenhuolta ja mennä hallitusti sitten tähän uuteen uudistukseen [Kari Uotila: Puhukaa kokoomukselle siitä! — Riitta Myller: Niin, tehkää semmoinen lainsäädäntö, että tämä toteutuu!] ja maakuntamalliin. Minä olen samaa mieltä kuin edustaja Rinne: meidän kaikkien täällä pitäisi toimia nyt yhdessä, että tuo kyseinen tilanne ratkeaa [Puhemies koputtaa] ja että estetään se, että kyseisiä tilanteita synnyisi, ennen kuin koko uudistus on valmis.

16.44 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Länsi-Pohjan tapaus todellakin osoittaa sen, että kunnissa ei nyt tällä hetkellä kaikilta osin luoteta siihen, että sote-uudistuksessa lähipalvelut voidaan turvata. Päivystysuudistuksen hallitus on jo runnonut läpi, ja se tulee voimaan ensi vuoden alusta, ja sen myötähan leikkaustoiminta loppuu monilla paikkakunnilla ja palvelut keskittyvät maakuntien keskuksiin.

Ja onhan tämä pakka muutenkin aika sekaisin. Täällä eduskunnassa kauhistellaan yksityistä palvelutarjontaa tai vakuutellaan, että tästä tulee kyllä ihan hyvä, maakunnissa taas kauhistellaan palveluitten katoamista haja-asutusseudulta ja käydään neuvotteluja yksityisten tahojen kanssa. Hallituksen reaktio tähän Länsi-Pohjan tapaukseen osoittaa, että hallituksen mukaan ei voidakaan nyt luottaa siihen, että kunnat osaavat tehdä itseään koskevia päätöksiä — saavat kyllä vapaasti päättää, paitsi silloin, kun hallitus ei tykkää niitten päätöksistä. Silloin pitää tarvittaessa lailla rajoittaa kuntien vapautta, siis käytännössä kunnallista itsemääräämisoikeutta. Olisikohan niin, hallitus, että tämä päätös, Länsi-Pohjan tapaus, ei mitenkään [Puhemies koputtaa] voi johtua siitä, että hallituksen päätöksiin [Puhemies: Aika täynnä!] ei olla tyytyväisiä?

16.45 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Wallinin kysymyksen alkuosasta korjaan vain sen asiavirheen, että leikkaustoiminta, jossa hyödynnetään ja tarvitaan anestesiaa, aluesairaaloissa loppuu. Ikään kuin väite siitä, että leikkaukset loppuvat sairaaloissa, ei sinällään ole aivan koko to- tuuden mukainen.

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

Mitä tulee täällä aiemmin kysymyksissä esitettiin huoleen, valtakunnallisestikin heräneeseen huoleen, Suomen pohjoisen kolkkan erikoissairaanhoidon ja koko sote-palveluiden järjestämisestä, niin juuri tästä syystä, kuten mainitsin, selvityshenkilöt Manninen ja Rask asetettiin tehtäväänsä tuota työnjakoa alueella vahvistamaan.

On tietysti minusta syvällisenkin analyysin paikka, aivan kuten, edustaja Wallin, te kysymyksessänne tapaillette, mistä tämä epävarmuus ja epäluottamus tämän uudistuksen äärellä johtuu. Varmasti siinä on se mittakaava, historiallinen mittakaava, muutosten määrä, sairaaloiden välinen työnjako, toisaalta vastuu, joka siirtyy kunnilta maakunnille, erikana-vainen rahoitus, joka muuttuu valtion rahoitukseksi maakunnille, perus- ja erikoistason [Puhemies koputtaa] ja sosiaalihuollon laittaminen samaan. Ei mikään [Puhemies koputtaa] ihme, että uudistuksen mittakaava ja, kyllä, monin paikoin [Puhemies: Ja siinä taas menee minuutti!] hidas eteneminen useamman vuoden aikana ovat tätä tunnelmaa häirin-neet.

16.46 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tempoileva valmistelu sote-uudistuksessa sekä myös tämä leikkauksia keskittävä terveydenhuoltolaki ovat johtaneet aikamoiseen hämmennykseen ja suorastaan paniikkiin kuntakentällä, mistä tämä Länsi-Pohjan esimerkki on tavallaan jäävuoren huippu.

Soten painopiste oli alun perin perusterveydenhuollon turvaamisessa, mutta nyt näyttää siltä, että painopiste myös kustannuksissa on siirtymässä erikoissairaanhoidon. Muun muassa kirurgikunta on ilmaissut huolensa siitä, että tämä soten suunniteltu asiakasseteli-järjestelmä uhkaa vaarantaa laadukkaan päivystysjärjestelmän, jos terveydenhuollon osaa-jat siirtyvät sieltä julkisesta palvelusta yksityisiin, ja toisaalta pirstouttaa palveluja, jolloin kustannukset kasvavat, ja myös laatu on silloin vaarassa. Mielestäni nyt tarvitaan muuta-kin kuin vain vetoamista eduskuntaan, joten kysyn teiltä: [Puhemies koputtaa] mitä halli-tus aikoo tehdä, että tuo luottamus kentällä palaa?

16.48 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoi-sa puhemies! Olen kantamassa samaa huolta edustaja Räsänen kanssa siitä, että keskuste-lumme tämän sairaaloiden välisen työnjaon ja ehkä myös tuon asiakassetelin myötä on va-lahtanut vahvasti erikoissairaanhoidon uudistuksessa, jonka kaiken ydin — ja myös yh-teisten varojemme käytön hillitseminen — perustuu auttamiseen ajoissa ja matalaan kyn-nykseen palvelujen piiriin pääsemisessä, oli kysymys terveydenhuollosta tai sosiaalitoi-men asiakkuudesta.

Ja mitä tulee tuohon asiakasseteliin, jonka ongelmista mainitsitte, niin juuri tästä syystä hallitus vahvisti nyt lausunnolle lähteneessä valinnanvapausesityksessä niitä kohtia, joissa maakunnalle vahvistetaan omaa harkintavaltaa ja liikkumavaraa. Edelleenkin erikoissai-raanhoidon pohja on vahva julkinen tuotanto, ja jatkossakin, kuten tähänkin asti, leikkauk-sia voi toteuttaa myös maksusitoumuksin tai ostopalveluin, mitä tälläkin hetkellä tapahtuu esimerkiksi jonojen purun vuoksi tietyissä sairaanhoitopiireissä. Ja mitä tulee lähipalvelui-hin, on aivan selvää, että tietyt muutokset sen palveluverkossa ovat edessämme [Puhemies koputtaa] joka tapauksessa, ja nyt sote-uudistuksen suojissa käsittelemme myös tätä yh-teiskunnan murrosta.

16.49 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuo Länsi-Pohjan uutinen, että terveydenhuolto ulkoistettiin, oli todella surullinen uutinen. Se on vastoin

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

kaikkea sitä, mitä me hallituspuolueet haluamme sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa tehdä. [Välihuutoja vasemmalta] Me haluamme, että julkinen valta verovaroin vastaa kaikkien yhdenvertaisista palveluista. Sen takia yhdyn siihen, mitä pääministeri täällä sanoi, että on tärkeää, että oppositio tulee mukaan siihen, että saamme sote-uudistuksen eteenpäin.

Mutta, ministeri Saarikko, huoli kentällä on varmasti suuri, ja se pitää ottaa vakavasti, ja nyt täytyy tehdä toimia, että luottamusta lisätään. On kiirinyt tietoa, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö ei ole yhtä lailla mukana uudistuksen eteenpäinviemisessä. Onko selvitetty, miten eri alueilla henkilöstö on mukana, ja voisiko hallitus tehdä toimia sen eteen, että aidosti henkilöstö olisi mukana viemässä tätä uudistusta eteenpäin? Henkilöstöhän ne palvelut tekee, ja sen on oltava alusta asti mukana.

16.50 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sarkomaan kysymys on siltä osin osuva, että tämä uudistus, jota yhteisesti olemme kansallisesti päättäneet palveluissa toteuttaa ja jota itse asiassa kaikki puolueet ovat olleet eri vaiheissa tekemässä, koskee soten osalta pelkästään julkisella puolella 200 000:ta työntekijää. Yksi osa muutosepävarmuutta on varmasti se henkilökohtainen ja perusteltu huoli työntekijällä omasta työpaikasta, palkasta, tulevasta esimiehestä tai työtehtävästä. Työpaikoista ja alue-elinvoimastahan oli myös argumentaatio taustalla Länsi-Pohjan alueen keskustelussa. Siksi pidän erittäin tärkeänä ja olen viestinyt kaikille soten muutosjohtajille kaikissa 18 maakunnassa, että henkilöstö on välttämätöntä ottaa mukaan uudistukseen. Ei riitä, että valmistelun alatyöryhmissä on ammattiyhdistysliikkeen edustus. Sekin pitää olla, mutta muutos tehdään työpaikoilla, sairaaloiden, vanhusten erilaisten asumisyksiköiden, vammaisten asumispalveluiden, sosiaalihuollon ja terveydenhuollon työpaikoilla, [Puhemies koputtaa] ja niissä voidaan vahvistaa luottamusta ja kertoa ainakin se, mitä jo nyt tiedetään.

16.51 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olimme tekemässä sitä sotea, jossa piti nopeuttaa hoitopääsyä ja sujuvoittaa palveluketjuja. Sen sijaan me emme ole olleet tekemässä tätä sotea, jossa nyt näyttää siltä, että koko uudistuksen päämäärä on julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden markkinaehtoistaminen. Tämä näkyy myöskin siinä, miten nämä yksityiset yritystoimijat toimivat nyt tässä siirtymävaiheen aikana. Länsi-Pohjan ratkaisun osalta hyödynnettiin tätä erikoissairaanhoidon puolella tapahtuvaa rakennemurrosta, mutta myöskin vanhuspalveluissa ympäri maan nämä yksityiset palveluntuottajat valtaavat alaa, koska kuntien omat investoinnit tällä hetkellä ovat jäässä.

Mutta toistan kysymykseni ministeri Saarikolle: mikäli te näette yritysten alueelliset monopolit ongelmana Meri-Lapissa, miksi te ajatte sote-mallia, joka uhkaa tuoda niitä koko terveydenhuollon perustason palvelutuotantoon koko maahan?

16.52 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valinnanvapaus, joka ikään kuin luo selkeät raamit monituottajuudelle eli erilaisten palveluntuottajien mukaantulolle soteen, on paljon kestävämpi vaihtoehto kuin se hallitsematon kehitys, mitä nyt tehdään tietyillä alueilla erikoissairaanhoitovetoisesti. Eihän hallituksen valinnanvapauslakiluonnos lähde siitä, että koko erikoissairaanhoito tietyillä alueilla päättyisi yhden palveluntuottajan käsiin [Kari Uotila: Perusterveydenhuolto!]

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

— eikä myöskään perustasolla. On aivan selvää ja siitä myös tämä liikehdintä kentällä kertoo, että niin yksityiset palveluntuottajat kuin julkinen palveluntuottaja haluavat varmistaa oman toimintansa kestävyysmyös silloin, kun se asettuu kilpailulle alttiiksi ja kansalaisille tulee vaihtoehtoja. En voi kuvitella, mitä huonoa olisi siinä, että laadulla kilpailu muodostuisi paremmaksi tekijäksi kuin tällä hetkellä toteutetut kilpailutukset, joita julkinen päättäjät tekee pitkälti nimenomaan hintaehdoista.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.5. Suullinen kysymys perintö- ja lahjaveron poistamisesta sukupolvenvaihdoksissa (Joakim Strand r)

Suullinen kysymys SKT 160/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Strand.

Keskustelu

16.53 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Nya arbetsplatser skapas väldigt långt i de små och medelstora företagen, och många av dessa är familjeföretag.

Siksi RKP esittää budjetissaan paremman vaihtoehdon, sen että perintö- ja lahjaverotus poistetaan yritysten sukupolvenvaihdosten osalta. Yritystoimintaan sidotun varallisuuden siirtyminen sujuvasti ja oikeaan aikaan nuoremmalle, aktiiviselle sukupolvelle loisi uusia työpaikkoja ja sitä kautta hyvin suurella todennäköisyydellä verotuloja ja muita positiivisia taloudellisia, dynaamisia vaikutuksia enemmän kuin mitä valtion kassaan nyt verotuksen kautta kertyvillä varoilla saadaan. Arvoisa valtiovarainministeri Orpo, mitä mieltä olette: onko hallituksella tahtoa ja valmiutta poistaa perintö- ja lahjaverotus yritysten sukupolvenvaihdosten osalta?

16.54 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti hallitus on jo tähän mennessä keventänyt perintö- ja lahjaveroa, erityisesti sukupolvenvaihdostilanteissa, ja siltä osin hallitusohjelman kirjaus ja se, mitä on alun perin päätetty, on toteutunut. Yleisesti voisi arvioida, että sukupolvenvaihdosten osalta on ensinnäkin alennettu verotusta mutta on myös tuotu elementtejä, joilla sukupolvenvaihdosten järjestäminen ja tekeminen on tehty edullisemmaksi ja järkevämmäksi, ja se on todella tärkeää, koska on kymmeniätuhansia yrityksiä sukupolvenvaihdostilanteissa. Meidän täytyy auttaa heidät yli tämän sukupolvenvaihdoksen ja sitä kautta turvata yritysten toiminnan jatkuminen ja työpaikat, joita näissä yrityksissä on. Asia on oikea — hallitus on toiminut tässä jo ohjelmansa mukaisesti.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän ilmoittautumaan, mikäli on lisäkysymyksiä.

16.55 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perintö- ja lahjaveron poistaminen yritysten sukupolvenvaihdoksista olisi tärkeä ensimmäinen askel, mutta kes-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

kustelua on syytä vielä laajentaa. Itse näin pankin lakiosastolla töissä ollessani, kuinka perintövero aiheuttaa ongelmia nimenomaan pieni- ja keskituloisille palkansaajille, jotka perivät esimerkiksi vanhempien asunnon — asunnon, jonka hankkimiseen liittyvät kaikki verot on jo kertaalleen maksettu. RKP:ssä katsomme, että vähän pidemmällä aikavälillä perintö- ja lahjaverotus pitäisi korvata luovutusvoittoverolla, kuten Ruotsissa sosiaalidemokraattien johdolla tehtiin aikoinaan. Arvoisa kokoomuksen puheenjohtaja, valtiovarainministeri Petteri Orpo, pitäisikö Suomen vähän pidemmällä aikavälillä luopua perintö- ja lahjaverosta, siirtyen Ruotsin ja Norjan malliin, vai onko nykyjärjestelmämme mielestänne perusteltu?

16.56 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jätetään vaaliohjelmat sitten toiseen keskusteluun.

Hallitus on toiminut perintöveron, lahjaveron keventämisessä niin, että myöskin yritysten sukupolvenvaihdokset ovat nyt helpompia kuin silloin, kun hallitus aloitti. Me olemme panostaneet myöskin siihen, että työn ja yrittämisen verotusta on kevennetty ja vähintään pidetty nykyisellä tasolla. Tämä on tärkeää, ja kokonaisuudessaan on kyse siitä, että me teemme politiikkaa, joka on yrittäjäystävällistä, jotta yrittäminen kannattaa, jotta työllistämisen kannattaa, jotta Suomessa on talouskasvua ja työpaikkoja. Se on meille tärkeä asia, keskeinen osa tämän hallituksen politiikkaa eli yrittäjäpolitiikkaa.

16.57 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset kysyvät aikaisemmin asumisen halpuutuksen mallista — eli asumiskuluista — joka liittyi tähän kysymykseen. Kysyimme verotuksesta suursäätiöiden ja yleishyödyllisten yhteisöjen osalta. Asumisen kustannusten osalta ei tuntunut löytyvän vastaajaa, ja verotukseen liittyen saimme vastauksen, että ei ole vielä tapetilla.

Olen vuosi sitten kysynyt ministeri Orpolta näistä yleishyödyllisten yhdistysten osingoista, ja silloin työ oli kesken. Saisinko vastauksen siihen, voimmeko me nyt oikeasti etsiä pikaisia menokeinoja, kun ne leikkaukset onnistuvat niin nopeasti? Minä uskoisin, että pääministeri osaa vastata siihen, voidaanko meidän asumisen halpuutuksen mallimme ottaa käyttöön. Koin sen erittäin loukkaavana, että meidän kysymykseemme ei vaivauduttu edes vastaamaan vaan keskustelu päätettiin heti. Olkaa hyvä, jatkossa te, pääministeri, pysytte vastaamaan kaikkiin kysymyksiin edes jotain.

16.58 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan uudelleen, että asumisesta vastaava ministeri Tiilikainen ei ole paikalla ja minä en tunne tätä teidän mallianne tästä asumisen halpuuttamisesta. [Leena Meri: Minä jaoin eilen teille ohjelman!] — En tunne sitä riittävän hyvin, että alkaisin sitä nyt kommentoimaan. Haluan siihen perehtyä.

Meillä on hallitusohjelman mukaisesti valtava määrä verohankkeita, verouudistuksia, -lainsäädäntöhankkeita. Täällä on muun muassa Valmis-laki, joka on valtava veropaketti. Sen lisäksi me olemme joutuneet käyttämään aikaa muun muassa perussuomalaisten keksimään veneveroon, joka sitten upposikin Airistoon. [Naurua — Leena Meri: Katsokaa sinne ministeriaitioon, sieltä ne löytyvät, Sampo Terho osaa vastata!] Eli me olemme tehneet todella paljon työtä, todella paljon työtä verotuksen puitteissa. Tämä säätiöasia on hallitusohjelman mukaisesti pohdinnassa. Palaamme siihen, kun me saamme selvityksen valmiik-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

si. Mutta se ei ole ollut prioriteettilistalla kieltämättä ihan kärkipaikoilla. [Leena Meri: Miksei? Helppoa tuloa!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaalilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 101/2017 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 3/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 3/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Yleiskeskustelu alkaa: edustaja, perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Lapintie.

Keskustelu

17.00 **Annika Lapintie vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vaalilakia siten, että ulkomailla pysyvästi asuvat äänioikeutetut ja vaalien ajan ulkomailla tilapäisesti asuvat tai oleskelevat muut äänioikeutetut saisivat oikeuden äänestää yleisissä vaaleissa kirjeitse ulkomailta käsin. Hallituksen esityksen perusteluna on, että kirjeäänestyksen käyttöönotto parantaisi merkittävästi monien ulkosuomalaisten ja ulkomailla muuten oleskelevien äänioikeutettujen mahdollisuutta äänestää. Kirjeäänestyksen käyttöönotto ei poistaisi voimassa olevan lain mukaista mahdollisuutta äänestää ennakoon ulkomailla valtioneuvoston asetuksella määrätyissä edustustoissa ja niiden toimipaikoissa. Ulkomailla oleva äänioikeutettu voisi siten vapaasti päättää, äänestääkö hän vaaleissa kirjeitse vai menemällä ennakkoäänestyspaikkaan.

Käytännössä tämä järjestelmä toteutettaisiin niin, että lisätään säännös uudesta äänestämismenettelystä, kirjeäänestyksestä. Äänioikeutettu, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, ja muu äänioikeutettu, joka asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän, saa äänestää kirjeitse ulkomailta.

Sinänsä tämä esitys voi tuntua pieneltä ja rajatulta, mutta siitä huolimatta perustuslakivaliokunta mietinnössään katsoo, että muutos on periaatteellisesti hyvin merkittävä ja erityisesti sen vuoksi, että sillä voi olla vaikutuksia vaalisalaisuuden kannalta. Vaalisalaisuus koskee vakiintuneesti kaikkia vaaleja, ja vaalilaissa säädetään useista vaalisalaisuuden säilymistä turvaamista toimenpiteistä. Vaalisalaisuudella on merkitystä paitsi äänestäjälle kuuluvana oikeutena myös valtion intressille saada vaaleissa esiin oikea ja painostuksesta riippumaton kansan tahto.

Vaalisalaisuuden käytännön toteutuminen on nykyisin merkittävästi vaaliviranomaisen vastuulla. Tässä uudessa kirjeäänestyksessä vaaliviranomainen ei ole läsnä äänestyksessä eikä siten voi valvoa äänestystä. Hallituksen esityksessäkin itsessään arvioidaan, että vaalisalaisuuteen voi kirjeäänestyksessä kohdistua erilaisia riskejä, esimerkiksi äänestäjän painostamisesta, äänestysmerkinnän näyttämisestä toiselle tai äänestysmerkinnän tekemi-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

sestä toisen henkilön sijasta. Perustuslakivaliokunta pitääkin näitä vaalisalaisuuteen kohdistuvia riskejä huomionarvoisina ja haluaa korostaa tässä mietinnössään vaalisalaisuuden keskeistä merkitystä.

Kuitenkin tässä samassa yhteydessä, hallituksen esityksessä, ehdotetaan lisättäväksi vaalisalaisuuden ylläpitämiseksi ja epäasiallisen vaikuttamisen estämiseksi sääntelyä, jota on pidettävä merkityksellisenä. Nämä säännökset ovat seuraavanlaisia: Äänestystilanteessa tulee olla paikalla kaksi ulkopuolista henkilöä, jotka todistavat lähetekirjeeseen tekemällänsä allekirjoituksella, että äänestys on tapahtunut vaalisalaisuutta ja vaalivapautta kunnioittaen. Tämä on asianmukaista vaalisalaisuuden turvaamisen kannalta, vaikkei menettely takaakaan samanlaista vaalisalaisuutta kuin äänestyspaikalla tapahtuva äänestäminen. Ulkomailla äänestävällä on mahdollisuus edelleenkin valita ennakkoäänestyspaikassa äänestämisen ja kirjeäänestyksen välillä.

Sinänsä äänestämisen tekninen hankaluus, kuten lähimmän äänestyspaikan kaukainen sijainti, on yksi keskeisimpiä syitä ulkomailla asuvien alhaiselle äänestysaktiivisuudelle. Kirjeäänestyksen arvioidaan helpottavan merkittävästi niiden ulkomailla asuvien ja oleskelevien äänioikeutettujen äänestämistä, jotka haluavat äänestää Suomen yleisissä vaaleissa mutta joilla on pitkä matka lähimpään ennakkoäänestyspaikkana toimivaan edustustoon. Tämä ehdotus edistäisi siten kyseisten henkilöiden vaali- ja osallistumisoikeuksien tosiasiallista toteutumista.

Ulkomailla asuvien ja oleskelevien kirjeäänestys on käytössä varsin laajasti oikeusjärjestelmältään Suomeen rinnastuvissa maissa. Kirjeäänestystä voidaan siten pitää yleisesti hyväksyttynä ja varsin laajasti käytettynä äänestysmenettelynä, eikä siihen mahdollisesti liittyviä riskejä ole pidetty yleensä esteenä kirjeäänestyksen käyttämiselle.

Perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä lakiehdotuksen vaali- ja osallistumisoikeuksien edistämiseen kytkeytyvää tavoitetta ja sitä, että kirjeäänestyksen mahdollistaminen parantaisi ulkomailla asuvien tai oleskelevien yhdenvertaista asemaa äänioikeuden käyttäjinä. Vaalisalaisuuden säilymiseen liittyvät riskit eivät muodostu sellaisiksi, että ne estäisivät ehdotetun kaltaisen sääntelyn.

Perustuslakivaliokunta pitääkin hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja sen vuoksi esittää tätä hallituksen esitystä hyväksyttäväksi. Kuitenkin valiokunta pitää tärkeänä, että kirjeäänestyksen toteutumista seurataan ja arvioidaan ja silloin erityisesti arvioidaan tätä vaalisalaisuuden kannalta.

17.07 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies, hyvät edustajakollegat ja hyvät muut paikallaolijat! Äänestämisen aktiivisuus, äänestysaktiivisuus, on asia, josta minun mielestäni jokaisen kansanedustajan mutta myös jokaisen suomalaisen täytyy olla huolissaan ja kantaa huolta, ja se koskee myös äänestämistä Suomessa. Itse toivon, että äänestämistä helpotetaan. Olen aikanaan kannattanut sähköistä äänestystä, jopa internetissä tapahtuvaa äänestystä, mutta viimeaikaisten tapahtumien myötä olen muuttanut oman käsitykseni tästä näin pitkälle menevästä helpottamisesta enkä tällä hetkellä kannata sähköistä äänestämistä enkä myöskään internetissä tapahtuvaa äänestämistä. Niistä olen joskus salissa puhunut ja ollut silloin toista mieltä, ja nyt nostan käteni ylös ja totean, että olen ollut silloin väärässä ja maailma on muuttunut [Kimmo Kivelä: Takinkäntö on joskus viisautta!] ja sellaiseen suuntaan, että en kannata edes sitä, että äänestyskopissa olisi sähköinen järjestelmä, jota käytettäisiin äänestämisessä. Se ei itse asiassa mitään muuta helpota kuin ehkä ääntenlaskun nopeutta, ja kun katsotaan, millä tavalla meillä tällä hetkellä Suomessa

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

ääntenlasku etenee ja miten nopeasti meillä on tieto kaikissa vaaleissa kunnallisvaaleista eurovaaleihin, eduskuntavaaleihin ja presidentinvaaleihin asti — jo hyvissä ajoin illalla on meillä tieto — niin tämä ääntenlaskun nopeus ei minun mielestäni vaadi edes sähköiseen äänestämiseen menemistä, ainakaan toistaiseksi.

Tässä esityksessä siis vaalilakia muutetaan ja halutaan helpottaa ulkomailla asuvien äänestämistä, ja tämä on erittäin perusteltu esitys. On alueita, missä äänestäminen vaatii matkustamista, ja silloin on kohtuutonta vaatia esimerkiksi pitkää lentomatkaa tai pitkää, jopa päivien matkaa äänestyspisteeseen, missä se olisi mahdollista, ja silloin kannattaa antaa kirjeitse tämä äänestämisen mahdollisuus.

Perustuslakivaliokunta on asiaa käynyt läpi, ja valiokunnan puheenjohtaja Lapintie perusteellisesti kävi läpi näitä huolia, mitä tähän mahdollisesti sisältyy vaalisalaisuuden näkökulmasta, ja toi esille tämän keinon, mikä tässä laissa on, että äänestystilanteessa tulee olla paikalla kaksi ulkopuolista henkilöä, jotka todistavat lähetekirjeeseen tekemällään allekirjoituksella, että äänestys on tapahtunut vaalisalaisuutta ja vaalivapautta kunnioittaen. Nyt en löytänyt tuosta tarkempaa määritelmää, riittääkö tässä siis esimerkiksi toisen valtion kansalainen tähän vahvistukseen ja pelkästään tuo allekirjoitus. Toivottavasti se on näin, sillä aika monet, joilla nämä etäisyydet ovat pitkiä, asuvat sellaisissa paikoissa, että sieltä ei välttämättä kolmea Suomen kansalaista löydy näihin äänestystilanteisiin. Toivon, että tähän saamme vielä vahvistuksen valiokunnan puheenjohtajalta. Kyllä samantyyppisiä vaalisalaisuuden riskejä, mihin tässä viitataan, tällä hetkellä on minun mielestäni myös vaikkapa meillä käytössä olevassa laitosaänestämisessä, siellä on hyvin lähelle tämäntyyppiset riskit siinä, mihin tässä esityksessä viitataan, ja sen takia pidän kyllä ihan perusteltuna tätä perustuslakivaliokunnan kantaa, että tämä voidaan hyväksyä vaalisalaisuudenkin näkökulmasta. Äänestämisen tekninen hankaluus, kuten lähimmän äänestyspaikan kaukainen sijainti, on hallituksen esityksen mukaan yksi keskeisimpiä syitä ulkomailla asuvien alhaiselle äänestysaktiivisuudelle, ja siihen tällä kirjeäänestämisellä nyt vastataan hyvin.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, jota meidän pitäisi kyllä vakavasti vielä pohtia, on tämä tuleva vaaliruuhi. Meillä on tulossa presidentinvaalit, maakuntavaalit, eduskuntavaalit ja europarlamenttivaalit ja kaikki hyvin lähekkäin toisiaan, erityisesti maakuntavaalit, eduskuntavaalit ja EU-vaalit, ja olisi kaikkien kannalta järkevää siirtää maakuntavaalit esimerkiksi eduskuntavaalien yhteyteen. Kun tässäkin salissa aika usein kysytään, että ettekö te kuuntele asiantuntijoita, ja toisaalta sitten, ettekö te kunnioita yhdessä sovittua, niin minun mielestäni tässä olisi syytä kunnioittaa Euroopan neuvostonkin suositusta siitä, että lainsäädännön pitää olla kunnossa puoli vuotta, ennen kuin vaaleihin mennään. Sen takia toivon, että vielä kerran harkitaan vakavasti maakuntavaalien ja eduskuntavaalien yhdistämistä, ja jos tämä ei toteudu, niin silloin vähintään eduskuntavaalien ja europarlamenttivaalien yhdistäminen olisi järkevää. Ne taitavat olla nyt seuraavassa kalenterissa niin, että onko siinä kaksi viikkoa väliä näillä kaksilla vaaleilla, ja tiedän muutamia kansanedustajia ja ei-vielä-kansanedustajia, jotka ovat varmasti mukana näissä molemmissa vaaleissa. Olsi varsin perusteltua, että ne vaalit olisivat yhtä aikaa, silloin äänestäjät pystyisivät tekemään valinnan, että kannatanko esimerkiksi edustaja Kivelää europarlamenttiin vai eduskuntaan vai en kumpaankaan, tai molempiinkin todennäköisesti voisi silloin äänestää. Toivon, että näitä vaaleja voitaisiin tarkastella yhteiskunnan järkevyyden näkökulmasta valtaajattelen sijaan.

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

17.13 **Annika Lapintie vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan heti edustaja Heinosen, että näiden todistajien, joiden pitää todistaa, että on vaalisalaisuutta noudatettu, ainoa vaatimus on, että he ovat 18 vuotta täyttäneitä henkilöitä. Heidän ei tarvitse olla Suomen kansalaisia eikä myöskään äänioikeutettuja Suomessa. Ainoa poissulkeva asia on se, että todistajana ei voi toimia äänestäjän puoliso, lapsi tai vanhempi eikä myöskään kyseisissä vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö, hänen puolisonsa, lapsensa, sisarukonsa tai vanhempansa. [Timo Heinonen: Kiitos!] Sen sijaan siellä ulkomailla asuva naapuri, ulkomaan kansalainen, voi kyllä toimia todistajana.

17.14 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuohon edustaja Heinosen sinänsä ansiokkaaseen puheenvuoroon oli päässyt vähän semmoisia outoja piirteitä. Ihmettelenkin nyt sitä, onko edustaja Heinonen eri mieltä maakuntavaalien ajankohdasta kuin kokoomuslainen valtiovarainministeri Petteri Orpo, joka on kyllä ainakin tähän asti ollut kokoomuksen puheenjohtajana sitä mieltä, että maakuntavaalit ovat lokakuussa 2018 eikä Euroopan neuvosto, Euroopan unioni eikä edes Donald Trump sitä estä. Tuntuu hassulta. Sinänsä olen kyllä samaa mieltä edustaja Heinosen kanssa siitä, että eurovaalit olisi järkevää suomalaisen kansanvallan ja suomalaisten puolueiden ja puoluedemokratian kannalta pitää [Olli-Poika Parviainen: Kyllä!] keväällä 2019 samaan aikaan kuin eduskuntavaalit.

Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen otti esille myös nettiäänestyksen ja sen tulevaisuuden. Olen saanut toimia nettiäänestyselvityksen parlamentaarisen seurantaryhmän puheenjohtajana, ja näyttää siltä, että sille ei tällä hetkellä ole edellytyksiä monista syistä, mutta katsotaan, miten teknologia kehittyy.

17.15 **Kimmo Kivelä sin** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Edustaja Heinonen ihan oikein sohausi muurahaispesää puhuessaan näistä vaalien ajankohdista. Itse olen aidosti huolissani siitä, jos aikataulun mukaan toteutetaan maakuntavaalit lokakuussa 18. Kun nämä ovat uudet vaalit ja ihmiset ovat epätietoisia, mitä oikeasti ollaan valitsemassa, niin näistä saattaa alhaisen äänestysprosentin vuoksi muodostua edustuksellisen demokratian irvikuva. [Maria Guzenina: Siihen ei edes kirjeäänestys auta!] — Näin on, siinä mielessä edustaja Heinonen pikkuisen nyt kirjoitti ainettaan otsikon ulkopuolelta. — Mutta kyllä tätä pohdintaa on hyvä käydä, kuten myös sitä, onko viisasta pitää eduskunta- ja EU-vaaleja kuukauden välein. Kyllä toivoisin, että tästä käytäisiin enemmän keskustelua.

17.16 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen ymmärtänyt, että silloin kun maakuntavaalit sovittiin lokakuuhun 2018, aikataulu oli sellainen, että lainsäädäntö olisi valmis Euroopan neuvoston suosituksen mukaisesti puoli vuotta ennen. Nyt näyttää siltä, että lainsäädäntö ei tule valmistumaan niin. Kysyn edustaja Kurviselta: ettekö te halua noudattaa Euroopan neuvoston suositusta vai haluatteko? Jos lainsäädäntö ei valmistu puolta vuotta ennen tuota sovittua maakuntavaalipäivää, niin oletteko te, edustaja Kurvinen, valmis silloin siirtämään maakuntavaaleja eteenpäin, vai onko niin, että valtapoliittisesti ei tarvitse kunnioittaa tällaisia yhteisiä sopimuksia? Me kuitenkin Suomessa aika yleisesti arvostelemme ja seuraamme tarkasti, mitä tapahtuu muiden maiden vaaleissa.

On yksi aika oleellinen kysymys, että niillä, jotka lähtevät vaaleihin, asettuvat ehdokkaiksi, ja myös kansalaisilla pitää olla tiedossa tämä puoli vuotta ennen, [Puhemies koput-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

taa] mihin vaaleihin, minkälaiseen organisaatioon ja mihin he äänensä sitten lopulta antavat.

17.17 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me olemme ehkä jo vähän kaukana kirjeäänestyksestä, mutta vaalitematiikka on kuitenkin kyseessä, ja tämä on hyvä puhua läpi. Olen samaa mieltä siitä, mitä edustaja Heinonen nosti puheenvuorossaan esiin ja muutkin ovat täällä nostaneet, eli meidän kannattaisi vakavissamme edelleen miettiä tätä vaalisumaa, sitä mikä olisi kansanvallan kannalta parasta. Euroopan neuvoston suosituksia yleisestikin ottaen kannattaa kuunnella, ja toivon, että näin tehtäisiin toki myös maakuntavaalien osalta. Ja kun puhutaan eduskuntavaalien ja eurovaalien ajoituksesta, olen ymmärtänyt, että myös puoluesihteerit ovat tätä keskustelua käyneet ja puolueiden välillä on yritetty muodostaa jonkinlaista sopua asiassa, mutta näin ei ole tietääkseni käynyt kuitenkaan sitten lopulta, eli sopua ei ole saatu muodostettua. Toivoisin, että me kaikki nyt välittäisimme vielä puolueisiimme sen viestin, että jos ja kun teknisiä esteitä esimerkiksi eduskuntavaalien ja eurovaalien yhdistämiselle ei ole, niin olisi vain yksinkertaista taajamajärkeä tehdä niin. Se olisi varmasti äänestäjille selkeämpää ja myös poliitikoille järkevämpää.

17.19 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä edelleenkin hämmästelen tätä hämmennyksen tilaa tuolla kokoomuksen eduskuntaryhmässä. En tiedä, täytyykö tästä keskustella sitten vielä meidän hyvien hallituskumppaneittemme puoluejohtojen ja eduskuntaryhmien johtojen välillä, kun tuntuu, että kokoneillakin edustajilla on vähän epäselvyyttä. Minä en ainakaan tiennyt, että kokoomus on nyt sitä mieltä, että lokakuussa 2018 ei pidettäisi maakuntavaaleja, ja kyllä pitää erittäin vakavasti ottaa nämä Euroopan neuvoston suositukset. Katsotaan, miten edetään valinnanvapauslakiesityksen korjailun kohdalla ja mitenkä sitten tämän lakipaketin käsittely keväällä etenee.

Minun käsitykseni mukaan kaikki kolme hyvää hallituspuoluetta ovat olleet samaa mieltä, että vaalit ovat lokakuussa 2018. On painavia perusteita sille, että vaalit pidetään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, sillä silloin kansan valitsemilla maakuntavaltuutetuilla on mahdollisuus osallistua siihen valmistelun loppuun saattamiseen. Muuten se on sitä virkamiesvalmistelua, ja tällä hetkellä siellä [Puhemies koputtaa] tästä Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiristä ja muistakin sairaanhoitopiireistä päättävät ei-vaaleilla-valitut päättäjät. [Puhemies koputtaa] Me haluamme demokratiaa lisää.

17.20 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietenkin hyvä, että tästäkin aiheesta käydään keskustelua, vaikka kaikki me tiedämme, että meidän emme tästä asiasta päästä. Mutta kuten täällä edustaja Parviainen totesi, on varmaan hyvä, että voimme viedä viestiä omiin puolueisiimme ja puoluesihteerit keskenään sitten tästä neuvottelevat. Olen aivan samaa mieltä siitä, että erityisesti, kun puhutaan eduskuntavaaleista ja eurovaaleista, niiden yhdistäminen olisi järkevää. Eurovaalien äänestysprosentti on jäänyt alhaiseksi, ja näin varmasti sitä äänestyskiinnostusta saisimme lisättyä. Mitä taas tulee maakuntavaaleihin, kyllä varmasti kaikkien ensisijainen prioriteetti on nyt se, että me saamme ne lait tänne eduskuntaan ja täällä hyväksyttyä [Antti Kurvinen: Juuri näin!] ja toivottavasti siinä aikataulussa, että pystymme pysymään tässä aikaisemmin sovitussa aikataulussa. Mutta toki, jos hankaluuksia matkan varrelle ilmenee, näistäkin asioista ja vaalien ajankohdasta pitää siinä tapauksessa varmasti sitten keskustella uudestaan.

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

17.21 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sinänsä kaikki toimet, joilla Suomen kansalaisten äänestysintoa saataisiin kasvatettua, olisivat hyväksi, sillä eduskuntavaaleissa suurin puolue ja pääministeripuolue on nukkuvien puolue. En kuitenkaan usko, että tätä intoa kasvattaa yhtään tällainen nokittelu vaalien ajankohdasta poliittisiin tarkoituksiperin. Tämä keskustelu tässä perustuu siihen, että tietyillä puolueilla on valtapoliittisia intressejä saada ajettua maassamme läpi hallintouudistuksia. Ihmettelen, miten täällä voidaan vielä sanoa, että me emme päättä näiden vaalien ajankohdasta. Kuka siitä päättää, ellei eduskunta?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä debatin käynnistänyt edustaja Heinonen, ja sen jälkeen puhujalistaan.

17.22 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka se kuinka hivelee, että keskustan varapuheenjohtaja Kurvinen kertoo edustaja Heinosen olevan yhtä suuri kuin kokoomus, niin näin se ei suinkaan ole, vaan puhun tässä kyllä [Antti Kurvinen: Arvostan teitä!] Suomen kansan valitsemana kansanedustajana ja kansan minulle antamalla valtakirjalla [Antti Kurvisen välihuuto] ja äänioikeudella, en puhu tässä kokoomuksen äänellä. Ja ymmärtääkseni tästä asiasta ovat puoluesihteerit käyneet keskustelua — ei ainakaan meidän eduskuntaryhmä. Itse pidän tärkeänä sitä, että kun me olemme tarkkoja myös muiden maiden vaaleista ja demokratiasta ja olemme myös ansioituneita seuraamaan, että demokratia toimii, niin me myös Suomessa noudattaisimme esimerkiksi Euroopan neuvoston ohjeistusta siitä, että puoli vuotta aiemmin pitää lainsäädännön olla valmis, jotta kaikki tietävät, keitä valitaan, mihin valitaan, minkälaiseen hallintoon. Tästä tässä on kyse.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja nyt palaamme puhujalistaan.

17.23 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Hallitus esittää vallankin muutoksia ulkomailta äänestämisen helpottamiseksi, mikä on sinänsä ihan kannatettava ja tärkeä päämäärä, mutta itselleni jää tästä esityksestä kuitenkin päälle huoli vaalisalaisuuden säilymisestä. Aiemmin jo käytiin keskustelua näistä allekirjoitusmenettelyissä mukana olevista henkilöistä ja siitä, onko heillä mitään virkavastuuta toimistaan, kuten nykyisin vaalilautakunnalla on virkavastuu tarkistaa henkilöllisyys ja varmistaa, että juuri äänestäjä itse laittaa äänensä kuoreen. Muutos tähän nykyiseen käytäntöön on tässä kuitenkin periaatteellisesti hyvin merkittävä. Jään tästä asiasta huolestuneeksi perustuslakivaliokunnan mietinnöstä huolimatta, senkin hyvin tiedostaen, että tässä on kysymys varsin rajallisesta joukosta äänestäjiä.

17.23 **Olli-Poika Parviainen vihr:** Arvoisa herra puhemies! Ulkomailla pysyvästi asuvien ja ulkomailla tilapäisesti oleskelevien mahdollisuus äänestää nykyistä joustavammin on tervetullut, ja perustuslakivaliokunta on tehnyt hyvää työtä huomioidessaan mietinnössään sen, että me saamme hoidettua tämän asian mahdollisimman tietoturvallisesti ja käytännöllisesti. Pienetkin askeleet demokratialle ovat hyviä, joskin tässä sitten tietenkin periaatetasolla askel on vähän suurempikin.

Jaan edustaja Mäkelän huolen vaalisalaisuudesta. Nähdäkseni vaalisalaisuus on sen mitaluokan kysymys, että siihen tulee kaikissa tilanteissa suhtautua hyvin suurella vakavuudella.

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

della, ja tässäkin tapauksessa herättää kysymyksiä esimerkiksi se, keitä nämä ulkopuoliset todistajat, jotka sitten tulevat todistamaan äänestystilanteen, sitten käytännössä ovat ja keitä he voivat edustaa. En ole aivan varma siitä, onko tämä mitenkään aukoton malli, mutta luotan perustuslakivaliokunnan arviointiin siinä, että he ovat kuitenkin katsoneet, että tämän esitetyn mallin riskit ovat pienemmät kuin hyödyt, joita saadaan. Näin ollen pystyn hyvin elämään tämän muutoksen kanssa, ja toivon, että se on positiivinen.

Yleisesti tällä hetkellä meillä on kuitenkin todellinen riski siitä, että esimerkiksi erilaista hybridivaikuttamista voidaan vaaleissa tehdä, ja kyllä myös ulkosuomalaiset voivat olla tällaisen toiminnan kohteena. Sikäläkin on hyvä seurata jatkossa, miten tämä asia tulee käytännössä toteutumaan ja a) kuinka suuressa mittakaavassa kirjeäänestys tulee toteutumaan ja b) liittyykö siihen joitakin komplikaatioita jatkossa.

Ja vielä aiempaan edustaja Heinosen puheenvuoroon viitaten minäkin suhtaudun hyvin kriittisesti nettiäänestyksiin ja sähköisiin äänestyksiin. Olen niitä joskus kannattanut, mutta maailma on muuttunut ja osoittanut, että se, mikä voidaan hakkeroida, kyllä varmasti hakkeroidaan, ja vaalien kanssa ei pidä ottaa mitään riskejä.

17.25 Kimmo Kivelä sin: Puhemies! Tällä lailla on hyvät ja kannatettavat tavoitteet, joihin valiokunnan puheenjohtaja tuossa viittasi. Me perustuslakivaliokunnassa olemme tehneet todella huolellista työtä tämän asian kanssa. Tämä on, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja totesi, merkittävä asia ja muutos, vaikka se näyttäytyisikin vähäisenä asiana. Nimenomaan näihin kysymyksenalaisiin kohtiin on kiinnitetty huomiota, mihin täällä on viitattukin, eli vaalisalaisuuden säilymiseen, siihen liittyviin riskeihin, mahdolliseen painostukseen.

Valiokunnassa käytiin keskustelua erityisesti erään asiantuntijan lausunnon pohjalta myös siitä, olisiko viisasta kuntavaalit rajata tämän ulkopuolelle. Koska kuntavaaleissa verrattain suurissakin kunnissa tulee samoja äänimääriä ja arvontoja, niin tällaisissa tilanteissa jokin ulkomailla tapahtunut äänestys ja siellä ollut väärinkäytös muuttaa vaalitulosta.

Sinänsä edustaja Heinonen vähän eksyi, kun vertasi laitosäänestystä ja tätä ulkomailla tapahtuvaa äänestystä. Laitoksissa on kuitenkin virkavastuulla toimivat vaalivirkailijat, niin että tässä ei kyllä ole samasta asiasta kyse.

17.27 Outi Mäkelä kok: Arvoisa puhemies! Tämä vaalilain muutosesitys on erittäin tarpeellinen, ja tiedän, että myös toivottu, että ulkomailla pysyvästi asuvat äänioikeutetut ja väliaikaisesti vaalien aikana asuvat tai oleskelevat saavat oikeuden äänestää myös kirjeitse. Näitä äänestyspaikkoja ei nimittäin kaikin paikoin ole kovin lähellä, ja äänestystoimintus on kuitenkin merkittävä osa demokratiaa, ja on tärkeää, että äänestys voidaan suorittaa siellä, missä ollaan, varsinkin jos pidempiä aikoja oleskellaan ulkomailla.

Suomessa käytössä ollut ennakkoäänestyskäytäntöhän on jo lisännyt mahdollisuutta äänestää laajemmin kuin vain yhtenä päivänä, ja on huomattu, että sitä on myös todella paljon hyödynnetty. Nykyään tuntuukin, että monet haluavat antaa äänensä nimenomaan ennakkoäänestyksen aikana siihen aikaan, kun heille itselle sopii. Siinä mielessä kannatan todella lämpimästi näitä erilaisia joustavampia tapoja hoitaa tämä kansalaisvelvollisuus.

Nettiäänestyksestä olen itse hieman toisella linjalla kuin täällä aikaisemmat puheenvuorot. Kannatan sitä, että nettiäänestystä edelleen kehitetään ja selvitetään. Kannatan, että se olisi osa tämmöistä sähköisen asioinnin kehittämistä, mitä yhteiskuntamme myös kaipa.

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

Veroilmoitukset voidaan tällä hetkellä tehdä netissä, mutta muuten meidän kansalaisten asiointipalvelut ovat vielä hieman lapsenkengissä. Sähköinen asiointi, on se sitten äänestysten muodossa tai muutoin, olisi kyllä tätä päivää ja helpottaisi monien, näin isossa maassa kun ollaan, päivittäistä toimintaa yhteiskunnan ja eri viranomaisten kanssa.

Sitten näistä vaalien yhdistämisistä. Itse olen myös sitä mieltä, että olisi kannattanut yhdistää sekä maakuntavaalit, eduskuntavaalit että europarlamenttivaalit. Mutta nyt kun ollaan tässä tilanteessa, [Puhemies koputtaa] niin todella siinä vaiheessa, kun puoli vuotta on aikaa jäljellä vaaleihin, kannattaisi tätä asiaa vielä harkita, jotta mennään sitten kaikkien taiteen sääntöjen mukaan, [Puhemies koputtaa] saadaan äänestysaktiivisuus ylös ja kustannuksia alas.

17.30 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Tämä kirjeäänestysasia on niin hieno, että tulinkin ihan täältä pöntöstä puhumaan.

Kun asuin 90-luvulla kahdeksan vuotta Englannissa, pyysin aina Suomesta vierailevia ystäviäni tuomaan mukanaan Reissumiestä, Turun Sinappia ja HK:n Sinistä. Kyse ei ollut ainoastaan siitä, että pidän niiden mausta, vaan siitä, että ne jollain tavalla vetosivat minuun suomalaisena — siihen liittyi tällaista ylpeyttä ja identiteettiä. Reissari, sinappi ja lenkkimakkara ovat Suomen makuja, ja harva osaa niitä arvostaa samalla rakkaudella kuin suomalainen, joka asuu ulkomailla. [Kimmo Kivelä: HK:n blöö!] Ja ulkomailla asuessani halusin aina, joka ikinen kerta, kun vaalit olivat, myös käydä äänestämässä. Koin, että se oli paitsi kansalaisvelvollisuus myös etuoikeus.

Kun Suomea katsoo ulkomailta, on helppo nähdä tämän meidän kansakuntamme erityisyys. Me kuulumme viisimiljoonaiseen kansaan, valtakieltä ei puhuta missään muussa maassa, mutta maan kansalaiset taas puhuvat yleensä äidinkieltänsä lisäksi ainakin kahta muuta kieltä. Me emme tee maailmalla liikkeessamme ja asuessamme varsinaisesti numeroa itsestämme, mutta meihin luotetaan ja meistä pidetään, ja meidän yhteiskuntarakennetta pidetään myös aivan ylivertona. Vähäistä ei ole todellakaan se, että Suomi on yksi niistä maista, joiden kohdalla puhutaan vahvan demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoi-keuksien esimerkillisyydestä. Me olemme kansana lukumääräisesti pieni mutta olemme vaikuttaneet monessa kokoamme suurempina.

Meillä on aina pyritty saamaan kaikkien kyvyt käyttöön, ja sama pätee kestäväen demokratian turvaamiseen. On kauan toivottu uudistus, että yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden uranuurtajamaa nyt vihdoinkin helpottaisi ulkosuomalaisten mahdollisuutta antaa oma panoksensa demokratian toteutumisen eteen. Ja uskon, että tämä Suomi 100 -juhlavuosi myöskin valveuttaa ulkosuomalaisia entistä vahvemmin vaikuttamaan tämän meidän rakkaan kotimaamme asioihin. Siksikin ulkosuomalaisten äänet ovat arvokkaita ja meidän on mahdollistettava niiden kuuluminen myös kirjeäänestyksen kautta.

Ja edellä mainituista huolista, jotka liittyvät tähän meidän vaalisumaan, täytyy sanoa, että en aina ole edustaja Heinosen kanssa samaa mieltä mutta tässä asiassa kyllä olen. [Kimmo Kivelä: Juhlavuoden puhe!]

17.33 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Käsitlemme tänään täällä eduskunnassa vaalilain muuttamista. Vaalilakiin ja oikeastaan koko suomalaiseen vaalijärjestelmään tuodaan uudenlainen tapa ottaa kantaa ja valita päättäjiä paikalliselle, valtakunnalliselle ja eurooppalaiselle tasolle ja käyttää sitä meille kaikille kuuluvaa niin arvokasta yleistä ja yhtä-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

läistä äänioikeutta. Suomeen luodaan uusi kirjeäänestämisen järjestelmä, joka kuitenkin on mahdollinen vain ulkomailla asuville suomalaisille äänioikeutetuille.

Perustuslakivaliokunnan varsinaisena jäsenenä minulla on ollut mahdollisuus olla käsittelemässä ja tekemässä tätä mietintöä. Olemme sillä vakaudella, hartaudella, arvokkuudella ja osaamisella, millä käsittelemme kaikkia muitakin asioita, tämän mietinnön tehneet puheenjohtajamme, edustaja Annika Lapintien, johdolla. Mietintöhän on täysin yksituumainen, ja esitämme, että kirjeäänestystä viedään eteenpäin niin kuin hallituksen esityksessäkin on esitetty ja toivottu.

Tätä kirjeäänestystä on pohdittu ja toivottu pitkän aikaa. Erityisesti ulkomailla asuvat suomalaiset, ulkosuomalaiset, ja heidän erilaiset etujärjestönsä ja kansalaisjärjestönsä ovat toivoneet tätä kirjeäänestysmahdollisuutta jo pitkään. Kirjeäänestämisessä hyvin olennainen tekijä on se, että se varsinainen äänestystoimenpide täytyy ikään kuin varmistaa kahden esteettömän todistajan merkinnöillä.

Kirjeäänestys ei ole täysin ongelmaton uusi vaalitapa. Perustuslakivaliokunnan käsitellessä ja asiantuntijakuulemisissa saimme myös kritiikkiä tästä kirjeäänestämisestä. On varmasti ihan reilua ja avointa todeta se, että tietysti tämä kirjeäänestäminen omaa tiettyjä riskejä vaalisalaisuuden osalta, joka on toki aivan sitä äänioikeuden ja vaaleissa äänestämisen oikeuden syvintä ydintä. Mutta kuitenkin, kun teimme perustuslakivaliokunnassa punnintaa täydellisen, ihanteellisen vaalisalaisuuden ja toisaalta sitten mahdollisimman laajojen Suomen kansalaisten osallistumismahdollisuuksien välillä, valinta oli aika selkeä.

Totesimme selkeästi, että kuitenkin vaalisalaisuuden vaarantumisen riskit ovat hyvin pieniä ulkomailla asuvien kirjeäänestämisessä, ja taas toisaalta on erityisen painavat perusteet sille, että me saisimme paremmat mahdollisuudet entistä useammalle ulkomailla asuvalle suomalaiselle osallistua meidän vaaleihimme ja ottaa sitä kautta kantaa oman kotimaansa ja isänmaansa asioihin. Toivottavasti tämä mahdollisuus äänestää helpommin ulkomailta pitäisi myös yllä niitä vahvoja suhteita ja mahdollisuuksia, niin että nämä usein hyvinkin osaavat ja työteliäät Suomen kansalaiset tai heidän läheisensä palaisivat Suomeenkin jossakin kohtaa rakentamaan meidän yhteiskuntaamme.

Ainahan voi sanoa — kun maailmassa on satoja erilaisia postijärjestelmiä ja postin kuljetettavaksi jätetään se oma ääni — mitä riskejä siinä postin kuljetuksessa on. Mutta toisaalta sitten, kun taas pohdimme niitä ongelmia, mitä jopa meidän kotoisessa Suomessamekin on ollut postinjakelun kohdalla, voidaan todeta, että ne ongelmat, mitä postin kulkemiseen voi liittyä, eivät ole ylitsepääsemättömiä, sillä Suomessakin ihan meidän omat kotoiset kansalliset ennakkoäänemmekin — ennakkoäänestys — on hyvin suosittua — liikkuvat postin välityksellä, ja tämäkin pitää tietysti sisällään tiettyjä teoreettisia riskejä. Lisäksi ulkomailla asuva henkilö, joka päättää kirjeäänestystä käyttää, silloin harkitsee itse myös sitä, kokeeko siinä olevan jotakin riskiä, että juuri sen asuinvaltionsa postin kuljetettavaksi oman äänensä antaa.

Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu tänään paljon siitä, miten äänioikeuden käyttämistä saataisiin paljon helpommaksi. Moni suomalainen pohtii sitä, että kun me hoidamme pankkiasioitamme internetissä, me hoidamme Kansaneläkelaitokseen meidän etuusasioitamme internetissä ynnä muuta asiointia ja netissä tapahtuu verkkokauppaa, niin eikö myös ääntään voisi käyttää siellä verkossa.

Itselläni on ollut erittäin mieluinen ja mielenkiintoinen tehtävä toimia nettiäänestyksen parlamentaarisen seurantaryhmän puheenjohtajana vuonna 2017. Olemme seuranneet hal-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

lituksen nettiäänestyspalvelituksen etenemistä, ja siitä selvityksestä tulee nyt sitten valmista materiaalia marraskuussa.

Nettiäänestys tuntuu näin yhtäkkiä hirveän tekniseltä seikalta, mutta kun saimme perehtyä siinä parlamentaarisisessa, kaikkien eduskuntaryhmien yhteisessä, seurantaryhmässä tähän aihepiiriin, niin totesimme, että se on kaikkea muuta kuin tekniikkaa. Siinä tavassa, millä me äänestämme, on viime kädessä kysymys siitä, ovatko suomalaiset vaalit luotettavia ja voivatko kaikki poliittiset liikkeet ja kaikki suomalaiset luottaa siihen, että meidän vaalimme ovat vapaita ja että tulokset ovat oikeita.

Tällä hetkellä nettiäänestykseen liittyy sellaisia ongelmia ja riskejä, jotka todennäköisesti ovat ylitsepääsemättömiä tämänhetkisellä teknologialla. Paljon puhutaan hakkeroinnista ja vieraitten valtojen agenteista, mutta itse sanoisin, että on kysymys paljon arkisemmista ongelmista, jotka nettiäänestystä vaivaavat. Erityisesti paikallisissa vaaleissa, kunnallisvaaleissa ja tulevilla maakuntavaaleissa, valtuutetun paikka voi ratketa ihan muuttamalla äänellä. Silloin ne riskit, että halutaan ostaa ja myydä ääniä tai jotenkin epäasiallisesti esimerkiksi painostaa omia perheenjäseniään äänestämään tietyllä tavalla, ovat paljon isommat niissä paikallisvaaleissa kuin vaikkapa tasavallan presidentin vaaleissa, joita pian käydään.

Myös sellainen asia on erittäin mielenkiintoinen, että tällä hetkellä nettiäänestyksen teknologioissa käytännössä häviää mahdollisuus suorittaa vaalien tarkastuslaskenta, mikä on itse asiassa erittäin iso tekijä tässä meidän nykyisessä fyysisessä paperilippuäänestämisessä, sillä tällä hetkellä on se tilanne, että jos vaikkapa kunnallisvaaleissa jokin puolue tai vaaliliitto epäilee, että onko vaalitulos laskettu väärin, niin on mahdollista, että keskusvaalilautakunnalta saa ne vaalilipukkeet ja voidaan suorittaa vaikkapa kymmenen tarkistuslaskentaa ja voidaan ikään kuin idioottivarmasti saada selville, mikä on ollut se salaisten ja vapaiden vaalien lopputulos. Tarkistuslaskentamahdollisuuden menettäminen on aika iso asia, ja siihenkin pitää suhtautua erittäin suurella vakavuudella.

Arvoisa puhemies! Itse suhtaudun yleensä tieteeseen, kehitykseen ja edistykseen hyvin myönteisesti, ja siksi en halua mitenkään ikuisesti torpata sitä mahdollisuutta, ettemmekö joskus voisi äänestää verkossa, voisi äänestää jotenkin sähköisesti. Toivon, että seuraamme aktiivisesti teknologioiden kehitystä, ja kyllä myös äänestämisen ja vaalien pitää seurata maailman muutosta. Toivoisin, että harkitsisimme Suomessa sitä, että ehkäpä tällaisissa meidän lainsäädäntömme mahdollistamissa kunnallisissa kansanäänestyksissä voitaisiin joskus kokeilla nettiäänestämistä. Silloin voitaisiin saada kokemuksia siitä, miten se meidän kulttuurissamme ja meidän äänioikeutetuillamme oikein voisi toimia.

Lisäksi, puhemies, puhutaan tämmöisistä lohkoketniiikoista, aivan uudenlaisista teknologioista, jotka ovat samaan aikaan ikään kuin hakkeroinnille varmoja, mutta niissä kuitenkin säilyy se eheys, jolloinka tarkastuslaskentojakin voisi tehdä. Jos tällaista teknologiaa jossain vaiheessa saadaan järkevään hintaan tarjolle, niin en pidä ollenkaan mahdottomana sitä, ettemmekö joskus voisi nähdä Suomessakin nettivaaleja.

Tällä hetkellä oltuani puolisen vuotta tämän parlamentaarisen seurantaryhmän puheenjohtajana en voi kyllä suositella nettiäänestyksen käyttöönottoa Suomessa, valitettavasti, mutta lähdetään nyt näillä kirjeillä liikkeelle.

17.41 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tässä nettiäänestyksen parlamentaarisessa seurantaryhmässä itsekin jäsenenä olleena voin vahvistaa suurelta osin edustaja Kurvisen äsken lausuman. Haluan tuoda esiin sen, että äänestämisen vertaaminen, nettiäänestyksen

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

vertaaminen, vero- tai pankkiasioden hoitamiseen osoittaa valitettavasti hieman sitä, ettei ole perehdytty siihen, millaisia tapahtumia nämä ovat. Veroasioiden hoitamisesta tai pankkiasioden hoitamisesta täytyy jäädä jälki pankin tai Verohallinnon järjestelmiin, kun taas äänestämisessä se jälki on jossain kohtaa täysin hävitettävä, että voidaan säilyttää vaalisalaisuus. Tämä on se rakenteellinen, fundamentaalinen ero tässä asiassa.

Nettiäänestyksen ongelmat eivät suinkaan rajoitu tähän ajankohtaiseen kyberturvallisuus- ja hakkerointiteemaan, vaikka nekin toki vaikuttavat äänestyksen arviointiin nykyajassa. Taustalla on myös muita, rakenteellisia, vaikeasti tai ei ollenkaan ratkaistavissa olevia ongelmia vaalisalaisuuden ja ääntenlaskennan uusittavuuden suhteen. Täytyy muistaa, että äänestysjärjestelmään on voitava luottaa kaikissa oloissa, myös sisäisissä tai ulkoisissa poikkeusoloissa.

17.42 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Pidän todella hyvänä tätä kirjeäänestyksen mahdollistamista ulkomailla oleskeleville Suomen kansalaisille. Nyt kun olen viime aikoina aika useinkin tavannut ulkosuomalaisia, Suomen kansalaisia, jotka asuvat pysyvästi ulkomailla, usein kysyn heiltä, että oletteko käyneet äänestämässä, johtuen tästä omasta poliittisesta roolistani, ja usein ovat käyneet, toisinaan eivät ole käyneet. Mielestäni, kuten tässä keskustelussa aiemminkin todettiin, äänestäminen on sellainen kansalaisvelvollisuus, että se todella sitoo siihen yhteiskuntaan, jossa on jäsenenä. Se on itse asiassa aika hyvä mittari siinä, kuinka hyvin on yhteiskunnassa kiinni, onko valveutunut, seuraako ajankohtaisia asioita, luottaako siihen järjestelmän kykyyn hoitaa niitä asioita, ja tästä syystä mielestäni on erittäin tärkeää, että ulkosuomalaisille tämän kautta tarjoutuu entistä parempi mahdollisuus säilyttää se tietynlainen kytkeä, sellaiset tietynlaiset juuret seurata sitä oman kotimaan yhteiskunnallista keskustelua, poliittista elämää ja olla ikään kuin aktiivinen kansalainen sen kautta.

Tässä edellä edustaja Kurvinen erittäin hyvin kuvasi tätä perustuslakivaliokunnan harkintaa liittyen vaalisalaisuuteen ja sitten toisaalta taas osallisuuteen äänestämisen oikeutena. Mielestäni on erittäin hyvä, että tässä aktiivisen kansalaisuuden idea meni edelle, ja haluan siitä valiokuntaa todella kiittää. Kun olen itse taustaltani historian ja yhteiskuntaopin opettaja, niin olen usein tätä aktiivisen kansalaisuuden teemaa pohtinut, ja kyllä se pienikin kehitys hyvään suuntaan siinä vahvistaa pohjimmiltaan demokratian ja kansanvallan toteutumista, ja uskon, että tällä on siinä suhteessa pieniä mutta kuitenkin positiivisia vaikutuksia.

17.44 Juho Eerola ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys vaalilain muuttamisesta on suurimmaksi osaksi kaikin puolin oikein hyvä esitys. Alun alkaen olen joskus itse suhtautunut skeptisesti, konservatiivi kun olen, näihin ulkomailla asuvien suomalaisten äänestysmahdollisuuksiin, mutta sen jälkeen kun huomasin, että sain itsekin ääniä perussuomalaisille hyvin epätyypillisistä paikoista, [Naurua] muun muassa Istanbulista ja Brysselistä, olen sitä kannattanut. On hyvä, että tätä helpotetaan entisestään.

Heräsin tosiaan siinä kohtaa, kun edustaja Outi Mäkelä piti puheenvuoron tästä nettiäänestämisestä. Onneksi täällä edustajat Kurvinen ja Jani Mäkelä sitten paikkasivat. Minä olen itse tosi huolissani tästä vaalisalaisuuden säilymisestä nettiäänestyksessä. Vaikka omat tunnukset jokaiselle jaettaisiinkin, niin siinä on todellinen vaara olemassa, että isovelji tai isoisä tai kuka tahansa valvoo, miten perheenjäsenet kenties äänestävät. Juuri kunnallisvaaleissa, missä yksi ääni saattaa ratkaista nämä paikat, joku vahva henkilö perheessä tai

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

muuten siinä yhteisössä saattaa helpostikin päästä määrittämään, miten kukakin äänestää. Tämä perinteinen käytäntö, miten meillä vaaleissa äänestetään — sinne koppiin ei mene kuin se äänestäjä itse tai korkeintaan henkilökohtainen avustaja, jos on sillä lailla ehkä vajaakykyisestä henkilöstä kyse, jolloin pääsee vaaliavustaja mukaan — on erittäin hyvä ja luotettava tapa äänestää.

17.46 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan edustaja Eerola provosoi tässä minua vielä käyttämään myös tähän puheenvuoron, vaikka ajattelin, että pidättäydyn.

Täällä on ollut hyviä puheenvuoroja niin valiokunnan puheenjohtajalta, joka sen esitteli, kuin edustaja Kivelältä, joka otti esiin juuri sen, että vaikka onkin pienestä asiasta kysymys, niin tämä on aika iso ja hyvä ja harkittu ja varmasti hyvin puntaroitu. On erittäin tervetullutta, että ne, jotka haluavat olla sidoksissa omaan kotimaahansa, vaikka asuvat ulkomailla, pitävät itsensä kiinni siinä suomalaisuudessa, kun heille turvataan äänioikeus ja se mahdollistetaan. Se on hyvää suomalaista kansalaisuutta ja pitää ne ihmiset aktiivisena. Se on omalla tavallaan vaalimainostusta.

Toisena, vai oliko nyt kolmantena, asiana: Tähän on liitetty tässä salissa keskustelussa nettiäänestys. Toivotaan, että tämä nyt viimeistään heittää ne kevyet mullat sen päälle, niin että ei Suomessakaan minkäänlaisissa vaaleissa pohdita sitä, että voidaan nettiäänestystä harjoittaa, ennen kuin se on sellaista, että se on kuin nykyisessä vaalijärjestelmässä yksin tehtynä sillä tavoin valvotuissa olosuhteissa. Jos me haluamme digitalisaatiota ja sähköistä äänestystä edistää, niin henkilön yksityisyys pitää siinä äänestystilanteessa turvata.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 101/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

Hallituksen esitys HE 72/2017 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.48 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä säädetään lakia valtakunnallisesta opinto- ja tutkintorekistereistä, joka korvaisi eräitä muita lakeja rekistereistä tiivistäen rekistereitä, mikä on periaatteessa hyvä ja kannatettava tavoite. Tiedonkulun kannalta pienempi määrä rekistereitä on hyvä asia mutta tietysti asettaa paineita rekisterin tietoturvan ja kyberturvallisuuden kannalta.

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

Nyt kuitenkin huomioin tässä valiokunnan mietinnössä sen, että valiokuntahan on perehtynyt perusteellisesti tähän hallituksen esitykseen, sen kipukohtiin, ja esittänyt lukuisia muutoksia. Mietinnössä on hyvin paljon keltaisella korostettua, ja se herättää ihmetystä ja kysymyksen hallituksen lainvalmistelun tasosta, erityisesti kun tähänkin esitykseen on perustuslakivaliokunnalla ollut huomauttamista. Olisikin mielenkiintoista kuulla valiokunnan jäseniltä, onko tämä tulkinta, näin paperilta tehtynä, oikea: oliko huono valmistelu tässä perusteena näille runsaille muutoksille ja korjauksille?

17.49 Kimmo Kivelä sin: Puhemies! Tämä lakiesitys on todellakin mitä kannatettavin. Tämä sujuvoittaa, tämä on rationalisointia, uuden teknologian tehokkaampaa hyödyntämistä ja panee kysymään, miksi vasta nyt tämä. Tällainen olisi voitu toteuttaa jo aiemmin.

Se, mihin edellinen puhuja viittasi: Todellakin perustuslakivaliokunta joutui puuttumaan tähän tietoturvaan ja rekisterissä olevien tietojen eräisiin aikamääreisiin ja pysyvyyteen. En nyt vielä sanoisi, että tässä on mitään erityisen dramaattista. Kyllä perustuslakivaliokunta on niin tällä vaalikaudella, viime vaalikaudella kuin aiemminkin laittanut tiettyjä asioita aina välillä ponnen taakse, ja ne on toki huomioitu. Mutta edellinen oikeuskanslerihan kiinnitti huomiota siihen, että lainvalmistelussa on puutteita ja asioita, joihin pitää kiinnittää huomiota, mutta se ei ole vain tämän hallituksen aikainen vaan pitkäaikaisempi yhteiskunnallinen kysymys.

17.51 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteinen tietovaranto on järkevä uudistus. Opintosuoritusten ja tutkintotietojen keskitetty sähköinen kokoaminen mahdollistaa tietojen hyödyntämisen entistä jouhevammin esimerkiksi koulutukseen hakemisen tai aiemmin opitun tunnistamisessa ja tunnustamisessa.

Tiedonkulun tehostaminen eri toimijoiden välillä on yksi esityksen keskeisimpiä etuja. Kaiken kaikkiaan tämä on julkista viranomaistoimintaa parantava uudistus ja järkevää digiajan mahdollisuuksien hyödyntämistä.

Yksi olennainen uudistuksen hyöty on mahdollisuus luovuttaa tietoja kolmansille osapuolille. Tämä avaa mahdollisuuden luoda opiskelijoille yksilöllisesti räätälöityjä palveluita, kuten esimerkiksi opiskelija-alennusten tarjoamisen ja jatko-opintoihin hakeutumisen sekä opintojen edistymisen seurannan entistä tehokkaammin.

Mutta edustaja Mäkelän huomio on kyllä aiheellinen, ja kuitenkin on tärkeää ja huomioitavaa, että opiskelijoiden oikeus- ja tietoturvasta tulee huolehtia. Se on erityisen tärkeää. Järjestelmän ja yksilön tietoturvan tulee olla hyvällä tasolla, ja tähän pitää kiinnittää erityistä huomiota järjestelmää luodessa.

Myös opiskelijan suostumus tulee aina kysyä tiedon keräämisen ja käytön yhteydessä. Valtakunnallisten opinto- ja tutkintorekisterien uudistaminen on näin oppositiostakin katsottuna kuitenkin hyvä uudistus.

17.52 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Käsillä on tosiaan esitys, jota voi pitää kannatettavana. On tärkeää, että me saamme myös koulutuspuolella enemmän ja enemmän digitalisoitua tietoja, ja on erittäin hyvä, että meillä on sitten peruskoulutukseen ja toisen asteen koulutukseen liittyen myös olemassa jatkossa suomalaisten ja muiden, jotka näitä tietoja pystyvät hyödyntämään, tiedot, mitä on opiskeltu aikoinaan. Tässä on myöskin sitten valiokunta kiinnittänyt huomiota siihen, että myös sellaiset, jotka ovat opiskel-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

leet jo aiemmin, ennen kuin tämä muutos tehdään, voisivat saada nämä oppijanumerot eli heidänkin tietonsa tallennettaisiin tänne. On hyvä, että nämä erinäiset paperit ja tutkintotodistukset ja muut, jotka ovat olleet kirjallisessa muodossa ja ehkä myös helposti hävitettävissä, ovat sitten jatkossa varmassa tallessa, löydettävissä.

Tietysti jatkossa tämän kehityksen kannalta, kun meillä on olemassa muitakin koulutukseen liittyviä tietoja kuin pelkästään ihan näitä tutkintotietoja, esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen liittyvät lupakortit — tämä lupakorttiviidakko, mistä puhutaan — ja kun näitä lupiakin hyvin hajanaisesti nyt myönnetään eri koulutuksenjärjestäjien kautta ja nämä ovat hyvin manuaalisessa muodossa nykyään, olisi hyvä, että tällaiset erilaiset ammatteihin liittyvät lupakortit pystyttäisiin myös digitalisoimaan ja ne olisivat myös esimerkiksi tällöisten tutkintorekistereitten yhteydessä saatavissa. Tätä on syytä kehittää, ja tätä työtä ollaan tekemässä ja selvittämässä.

17.54 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Elomaa nosti hyvän asian esille ja kertoi, kuinka hyvä on, että tällainen rekisteri on olemassa. Toki on pidettävä huoli siitä, että on yksityisyydensuoja ja henkilön suostumus tarvitaan siihen, jos tällaisesta rekisteristä luovutetaan tietoja kolmannelle osapuolelle. Sen pitää olla ehdottomasti suljettu niin, että henkilö voi antaa vain itse sellaisen luvan, että tällaista markkinointia hänen kohdallaan voidaan koulutustarjonnan tai jonkun muun osalta tehdä, koska näinhän meillä lainsäädäntö edellyttää tälläkin hetkellä. Rekisteritietojen osalta henkilöstörekisterilaki kyllä määrittelee, minkälaista rekisteriä voidaan pitää, ja laki määrittelee sen, mitä tietoja siellä voi olla, mutta tietojen luovuttaminen sitten on toinen asia.

On hyvä, että tutkintotietoja voidaan kerätä, mutta haluaisin nyt tässä vähän sympata kyllä hallituksen linjausta yleensä toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta ja koko tästä asiasta, että ollaan siirtymässä oikein osaamisperustaiseen suomalaiseen koulutusjärjestelmään erityisesti toisen asteen opinnoissa ja kuinka nyt nämä vanhat suoritettut tutkinnot eivät vielä kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että henkilön osaaminen olisi sillä tasolla. Meillä tällä hetkellä se on hyvinkin jatkokoulutuskelpoisuusperusteista, ei niinkään siihen ammattiin liittyvän osaamisen perusteista, ja siinä mielessä, kun näitä tietoja sitten tallennetaan, on hirveän tärkeää huomioida se, arvostammeko siellä edelleen vain tutkintoja vai olemmeko nykyajassa ja arvostamme osaamista.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 72/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Lakialoite laiksi saattohoidosta

Lakialoite LA 73/2017 vp Arja Juvonen ps ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskustelu

17.57 **Arja Juvonen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajakollegat! Käsittelyssä on siis lakialoite laiksi saattohoidosta, ja tällä lakialoitteella ehdotetaan siis säädettäväksi uusi laki saattohoidosta. Tällä hetkellä meillä ei ole voimassa olevaa lakia saattohoidosta. Meillä on muita lakeja — meillä on terveydenhuoltolaki, meillä on perustuslaki ja laki potilaan asemasta ja oikeudesta — mutta se itse saattohoitolaki meiltä puuttuu. Saattohoitolaki on nyt sitten kirjoitettu tähän lakialoitteeksi, ja se on nyt käsittelyssä.

Tällä lakialoitteella nostetaan lain tasolle valtakunnallisen terveydenhuollon eettisen neuvottelukunnan eli ETENEn laatimat saattohoitosuosituksukset vuodelta 2003. Eli Suomessa on laadittu saattohoitosuosituksukset ja -ohjeistukset vuonna 2003, ja ne ovat olleet niitä, joita sitten kunnissa on noudatettu — jos ei ole noudatettu, niin on ainakin otettu hoitopoluiksi nämä suositukset ja ohjeistukset. Me kaikki tiedämme, että suositukset ja ohjeistukset ovat informaatio-ohjausta, ja ne ovat vain suosituksia. Laki on se, jolla yhteiskuntaa on ohjattava, ja lailla pitää ohjata siihen suuntaan, minkä me katsomme ja näemme oikeaksi. Eli tähän saattohoitolakiin kirjattaisiin eettisesti hyvän hoidon kulmakivet, turvattaisiin hyvän hoidon toteutuminen kuolevalle potilaalle ja potilaan oikeus valita saattohoitopaikka. Tässä tekemässäni lakialoitteessa ei säädettäisi alle 18-vuotiaan saattohoidosta, vaan tästä säädettäisiin erikseen.

Näillä nykyisillä saattohoitosuosituksilla ja -suunnitelmilla on tärkeä merkitys saattohoidon kannalta, ja tätä saattohoitoa koskevaa sääntelyä on eri laeissa. Perustuslain mukaan ketään ei saa kohdella ihmisarvoa loukkaavasti. Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Lisäksi perustuslakiin on kirjattu syrjintäkielto. Terveydenhuoltolaki taas velvoittaa kunnan järjestämisvastuuseen kuuluvan terveydenhuollon toteuttamiseen. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista sääntelee oikeudesta hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon ja siihen liittyvään kohteluun ja hoitoonpääsystä. Eli näihin kaikkiin mainitsemiini lakeihin sisältyy hyvä hoito, ja voimme tietysti sanoa, että kyllähän se saattohoitokin näihin sisältyy, mutta totuus on monta kertaa toisenlainen.

Hyvään saattohoitoon kuuluvia edellytyksiä on monenlaisia. Esimerkiksi saattohoidon aloittamiseksi tehty päätös pitäisi tehdä yhteisymmärryksessä potilaan kanssa. Saattohoidossa tulisi lievittää kärsimystä ja lisätä hyvinvointia. Huonolla oireiden ja muun kärsimyksen hoidolla usein myös heikennetään potilaan mahdollisuuksia autonomiseen päätöksentekoon. Potilaalla tulee olla myös mahdollisuus psykologiseen ja hengelliseen tukeen, jotka kuuluisivat saattohoitoa toteuttavien yksiköiden valmiuksiin. Potilaan tulisi saada kuolla mahdollisimman turvallisesti kokemassaan paikassa ja valmistautua rauhassa kuolemaansa ilman pelkoa ja huolta läheistensä selviytymisestä.

Saattohoitoon kuuluu myös muita tärkeitä edellytyksiä: hyvinvointivaltiossa saattohoidon tulisi olla subjektiivinen oikeus, nykyisin pehmeämpien normien varassa olevien saattohoitopaikkojen riittävän määrän tulisi olla kirjattuna lakiin, ja myös saattohoitohenkilöstön ammatillinen osaaminen tulisi varmistaa. Nämä kaikki edellytykset ovat erittäin ajankohtaisia nyt varsinkin sote-uudistuksen vuoksi. Ne ovat erittäin olennaisia siksi, että lain-säädäntö ja juuri nämä pehmeät ohjauskeinot eivät yhdessä nykyisellään riitä turvaamaan hyvää saattohoitoa jokaiselle sitä tarvitsevalle.

Saattohoidon järjestämisessä ja osaamisessa on vaihtelua eri puolilla Suomea, ja samaten saattohoitoa tarvitsevia on enemmän kuin saattohoitopaikkoja. Terveydenhuollon ta-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

loudellisten resurssien heikentyminen ja yleinen yhteiskunnallinen eriarvoistuminen voivat lisäksi vaarantaa hoidon oikeudenmukaisen saatavuuden. Tästäkin syystä nykytilan korjaamiseksi tarvitaan laki, jossa määritellään nämä saattohoidon hyvän hoidon edellytykset, ja tämä saattohoitolaki turvaisi hyvän hoidon saatavuuden jokaiselle saattohoitoa tarvitsevalle koko Suomessa. Olisi toivottavaa, että tämä laki astuisi voimaan mahdollisimman pian.

Arvoisa puhemies! Tämä saattohoitolaki on siitäkin syystä erittäin tärkeä, että me puhumme eduskunnassa parasta aikaa eutanasiasta kansalaisaloitteen muodossa. Olen osallistunut tähän julkiseen kuulemiseen — aloite on tällä hetkellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa — ja myös julkisessa kuulemisessa hyvin vahvasti nousi esiin pelko ja kipu ja ajatus siitä, että mitä tuleman pitää, kun on kuolemaan johtava sairaus ja hoitoa siihen ei ole ja aika käy vähiin.

Kivunlievitys on yksi asia, josta ei Suomessa tarpeeksi puhuta, tai jos siitä puhutaan, niin puhutaan niin, että jokaiseen kipuun on olemassa lääkitys, mutta näin ei kuitenkaan ole. On olemassa kipua, on olemassa sairauksia, on olemassa syöpäkipua, joihin vahvimmatkin lääkkeet eivät auta. Sitten sanotaan, että meillä on sedaatio. Sedaatio tarkoittaa sitä, että siinä pahimmassa vaiheessa, kun potilaan olotilaa halutaan helpottaa, potilas nukutetaan uneen — ei suinkaan, jotta hän siihen menehtyy, vaan tajunnantaso lasketaan niin alas, että potilas ei tunne mitään kipua. Mutta on olemassa sellaista kipua, että huolimatta sedaatiosta ihminen tuntee sen ja ihminen herää.

Elikkä nämä ovat niitä asioita, joista meidän täytyy Suomessa pystyä keskustelemaan avoimesti ja pohtimaan, millä tavalla me voimme helpottaa ihmisen tilannetta ympäri Suomen, ja juurikin se hyvän saattohoidon yhdenvertaisuus etelästä pohjoiseen on erittäin tärkeää samoin kuin myös saattohoitopaikkamäärä.

Minun mielestäni kenenkään ihmisen ei tulisi kuolla päivystyksessä, ei missään sermien takana eikä tällaisella sijaispaikalla, vaan pitäisi olla saattohoitokoti, pitäisi olla hyvä hoivapaikka ja siellä ammattiosaaminen samoin kuin myös sitten koulutus niille hoitajille, että he pystyvät hyvää saattohoitoa toteuttamaan.

Meillä on paljon palliatiivisen hoidon kehittämistä Suomessa tapahtunut, ja hallitus on kohdentanut miljoona euroa budjetissa saattohoitokriteeristön päivittämiseen ja yhdenvertaistamiseen, ja se on erittäin hyvä asia, mutta me perussuomalaiset näemme, että tarvitsemme edelleen muitakin lisätoimia. Tämä lakialoite saattohoidosta on edennyt myös meidän vaihtoehtobudjettiimme, se on myös siellä. Esitämme, että ryhdytään välittömästi lain valmisteluun.

Tämä tekemäni lakialoite on vasta raakile — minä myönnän sen — koska lakia saattohoidosta ei ole, laki on pitänyt kirjoittaa alusta loppuun. Mutta esityksenä on, että mahdollisimman pian aloitetaan lain valmistelu ja saatetaan tämä hyvä ihmisen oikeus, subjektiivinen oikeus, lain tasolle. Toivon hyvää keskustelua täällä tänään, ja kiitän jo nyt, että olette kaikki paikalla täällä.

18.05 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen on lakialoitteessaan tärkeällä asialla, ja myös minun oli aloite helppo allekirjoittaa.

En ymmärrä, miten hallitukset eivät 14 vuodessa ole saaneet aikaan muutosta, jolla valtakunnallisen terveydenhuollon eettisen neuvottelukunnan jo vuonna 2003 laatimat saattohoitosuosituksen saatettaisiin lain tasolle. Sitäkään en ymmärrä, kuinka tämä asia on voinut olla niin uusi vuonna 2003, että tällaista keskustelua ei ole käyty jo vuosikymmeniä tai vie-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

lä pidempää aikaa aikaisemmin, koska kyllähän ihmisten kärsimys ja kuolema on inhimillinen asia ja siihen pitäisi pystyä vastaamaan. Puhetta on riittänyt, mutta tekojen puute loistaa tässä asiassa. Väestön ikääntymisen ja lääketieteen kehityksen myötä saattohoidolle kuitenkin aiheutuu koko ajan lisää haasteita, joiden ratkaiseminen on välttämätöntä joka tapauksessa, kävipä kuinka vain tälle keskustelussa olevalle eutanasiakansalaisaloitteelle. Ne ovat kaksi eri asiaa, saattohoitoa tarvitaan joka tapauksessa.

Nyt on aika korjata tilanne niin, että saattohoito tulee lain tasolle ja sen taso tulee korkeaksi ja tasaiseksi koko maassa. Toivon, että yhdellekään puolueelle tämän lain eteneminen eduskunnassa ei muodostu ongelmaksi.

18.06 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Saattohoito on tärkeä aihe, ja siitä on hyvä keskustella. On hyvä, että tällainen lakialoite on tehty, ja edustaja Juvonen piti kattavan alustuspuheenvuoron siitä, miksi tällainen laki Suomeen mahdollisesti tarvittaisiin. Kuten edustaja Mäkeläkin totesi, riippumatta siitä, mitä tälle eutanasiakansalaisaloitteelle ja sen ratkaisulle tulee käymään, meidän täytyy tämä saattohoitotilanne Suomessa saada nykyistä paremmalle tolalle ja sitä kautta myös varmistaa, että ihmisillä on hyvän elämän lisäksi oikeus kaikissa tilanteissa myös hyvään kuolemaan. Kuolema on asia, jonka mielellämme lakaisemme taka-alalle, mutta se tulee kuitenkin jokaista meitä, tavalla tai toisella, vastaan useastikin elämämme aikana ja viimeistään sitten omalla kohdallamme jonakin päivänä.

Jos tehdään tällainen... No, ehkä eutanasiasta on hyvä keskustella kokonaan erikseen, se ei liity tähän suoraan, mutta jos puhutaan yleisesti saattohoidosta, niin on osoitettu selkeitä puutteita Suomessa siinä, että esimerkiksi palliatiivisen hoidon opetusta ei ole tarjolla niin paljon kuin olisi syytä olla, ja kun puhutaan siitä, miten me voimme myös kouluttaa ja jatkokouluttaa hoitoalan ammattilaisia vastaamaan saattohoidon tarpeeseen, niin uskon, että tässä voitaisiin tehdä Suomessa enemmän. Lisäksi, kun puhutaan saattohoidon vaatimuksista, eri olosuhteista, on hyvä muistaa, että saattohoitoa tehdään hyvin erilaisissa ympäristöissä riippuen siitä, millaisia saattohoidon vaatimuksia yksilöllä on. Esimerkiksi paikallistasolla voidaan tehdä tiettyjä asioita, mutta sitten mennään ihan vaativaan erityisvastuuseen silloin, kun mennään niin sanotusti vaikeampiin hoitokysymyksiin.

Yleisesti minä toivoisin kovasti, että me tällä hallituskaudella, ihan riippumatta siitä, kuka on hallituksessa ja kuka oppositiossa, saisimme aikaan jonkinlaisen parannuksen nykytilaan — parannuksen, joka on muutakin kuin vain suosituksia. Me tarvitsemme Suomeen velvoittavaa, laadukasta saattohoitoa, joka turvataan kaikille, [Puhemies koputtaa] jotka sitä tarvitsevat.

18.08 Kimmo Kivelä sin: Puhemies! Arvostamani kansanedustaja on ensimmäisenä allekirjoittajana allekirjoittanut äärimmäisen tärkeän lakialoitteen, ja tälle aloitteelle voi toivoa mitä parhaita menestystä. Toki valitettavasti tiedossa on tämän talon toimintaperiaatteet ja se, että aina edes yli sadan edustajan allekirjoittama aloitekaan ei tunnu etenevän. Mutta toivottavasti tämän aloitteen myötä jotain hyvin tärkeää liikahtaa eteenpäin.

Suhtautuminen kuolemaan kertoo yhteiskunnan ja kulttuurin sivistyksellisestä tasosta. Me puhumme keskiajasta usein pimeänä keskiaikana ja hyvin kielteisessä sävyssä, mutta tuon ajan ihmisiltä voimme ainakin oppia ars moriendin taitoa eli kuolemaan kouluttautumista. Tuonaikaisessa maailmassahan erityisesti ruttotaudin myötä kuolema oli läsnä. Niin

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

kuin edustaja O.-P. Parviainen äsken totesi, meidän elämme kulttuurissa, jossa kuolema halutaan lakaista maton alle häiritsemästä mukavaa "have fun" -meininkiä.

Kuten arvokas ihmisarvon mukainen elämä on jokaiselle kuuluva ihmisoikeus, niin yhtä lailla sitä on arvokas kuolema, ja näin ollen mahdollisuuden saattohoitoon tulee olla jokaiselle sitä tarvitsevalle subjektiivinen oikeus. Kuten edustaja Juvonen ansiokkaassa johdantopuheessaan totesi, saattohoito ei ole vain kivunlievitystä tai oikeaa lääkitystä. Suomi on siinä mielessä saattohoidossa monella tapaa jäljessä muista maista, että Suomessa kenties liiaksi keskitytään vain kivunlievitykseen, lääkitykseen ja tällaiseen kuolemaan valmistautumiseen eikä riittävästi ymmärretä kohdata ja huomioida kuolevan kysymyksiä. Näin ol- len olisi äärimmäisen tärkeää, että olisi mahdollisuus käydä läpi elämän kysymyksiä, elet- tyä elämää, suhdetta lähimmäisiin, tehdä asiantuntevien ihmisten läsnä ollessa ja ympäri- mänä tilitystä, tiliä elämästään, ja hyvin ymmärrettävästi myös iankaikkisuuden kysymyk- set ovat hyvin pinnalla tuossa vaiheessa.

Olen läheltä puolisoni kautta seurannut suomalaisen saattohoidon tilannetta. Puolisoni on tehnyt vaihtelevan mittaisia työrupeamia saattohoidon parissa. Saattohoito on myös henkilöstölle äärimmäisen vaativaa, ja tarvitaan jatkuvaa kouluttautumista, työnohjausta ja muita työntekoa mahdollistavia tukitoimenpiteitä. Näin mutkat suoraksi oikoen voidaan sanoa, että yleensä sairaanhoitajat työskentelevät niin, että ihminen kuntoutuu ja palaa si- viilielämään, on se sitten työelämää tai mitä, mutta sen sijaan saattohoidossa ollaan lähin- nä sen kysymyksen kanssa tekemisissä, että tämä ihminen ei ehkä niin vain palaakaan vaan hän on valmistautumassa viimeiselle matkalle, ja saattohoito hyvin toteutettuna mahdollis- ta sen, että se toteutuisi arvokkaalla tavalla.

18.14 Juho Eerola ps: Arvoisa puhemies! Meille on eduskuntaan saapunut myös kansa- laisaloite eutanasiasta, kuten tässä on muutamakin puhuja tänään todennut. Ennen vaaleja, jo aikaisemminkin, ilmoitin julkisesti olevani hyvin vahvasti eutanasian kannalla, mutta nyt olen, ainakin osittain, aikeissa kääntää takkiani. Edustaja Juvosen aloite, joka nyt on edennyt myös osaksi perussuomalaisten vaihtoehtobudjettia, eli tämä nyt käsittelyssä ole- va saattohoitolaki on nimittäin niin hyvä, että jos se tulee sellaisenaan voimaan, voidaan keskustelu eutanasiasta ainakin osaksi unohtaa.

Suomi todellakin tarvitsee lain saattohoidosta. Suomi tarvitsee lain saattohoidosta mää- ritelmiseen siitä, mikä on eettisesti hyvää hoitoa. Nämä nykyisin olemassa olevat ohjeis- tukset eivät nimittäin riitä. Samaten tämän lainsäädännön myötä myöskin koulutuksessa olevat puutteet — niin kuin tässä on puhuttu, muun muassa siitä, mikä liittyy vaikkapa pal- liatiiviseen hoitoon — olisi pakko korjata.

18.15 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Vuonna 2010 sosiaali- ja terveysminis- teriö laati saattohoitosuosituksen, ne viralliset, ja niitä lähdettiin sitten jalkauttamaan kun- tiin, kaupunkeihin ja kuntayhtymiin, ja toiveena oli, että jokaisessa paikassa olisi selvitetty ja tehty omat ohjeistukset, mikä on se saattohoitopolku sitten siellä paikallistasolla. Sitten tovi asiaa selvitettiin ja tutkittiin ja todettiin, että ei niitä suosituksia todellakaan oltu viety sinne kuntatasolle vaan siellä oli huomattavasti puutteita, ja sieltähän tämä asia on taval- laan edennyt nyt näin pitkälle, että täällä eduskunnassakin on sitten erilaisia toimia ryhdyt- ty tekemään. Tämä oma polkuni tässä saattohoidon kehittämistyössä on toki oman työni kautta tullut tutuksi, kun olen pitkään hoitajana työskennellyt, mutta myös eduskuntakau- della 2011 on tehty paljon kirjallisia kysymyksiä, toimenpidealoitteita ja kannustettu sii-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

hen, että eduskunta ja hallitus lähtisivät jo oma-aloitteisestikin viemään eteenpäin tätä saattohoitoa, ja sen takia on ollut hieno asia, että siellä se miljoona sinne saattohoidon kehittämistyöhön on luvattu, mutta niin kuin tässä on jo tullut esille, se ei todellakaan riitä.

Elikkä tällä lakialoitteella esitetään oikeutta hyvään ja inhimilliseen hoitoon, potilaan itsemääräämisoikeutta, saattohoitopäätöstä ja hoitosuunnitelmaa, hoidon jatkuvuutta, saattohoitoa toteuttavien yksiköiden valmiutta, potilaan oikeutta valita saattohoitopaikka. Ja niiden henkilöiden osalta, jotka eivät ole kelpoisia päättämään hoidostaan, myös saattohoitopotilaiden lähiomaiset huomioidaan tässä, niin että on erityistä huomiota kiinnitettävä heihin saattohoitopotilaina, jotka eivät itse pysty ilmaisemaan tahtoaan eivätkä päättämään omasta hoidostaan.

Nostaisin tässä keskustelussa esille myös Käypä hoito -suositukset, jotka ovat erittäin tärkeitä ja joita seurataan ja joiden ohjeiden mukaan hoidetaan. Meillä on erittäin hyvä Käypä hoito -ohjeistus kuolevan potilaan hoidosta. Olen oikeastaan aina sanonut ihmisille, että lukekaa ihmeessä ne. Olen myös opiskelijoille ja hoitajakollegoille aikoinaan puhunut, että jos jotakin haluatte asiasta tietää, niin lukekaa Käypä hoito -suositukset, koska siellä kerrotaan ihan faktasti, mitä kaikkea sillä saattohoitopolulla ja kuolevan potilaan polulla on tulossa eteen.

Mutta meillä on erittäin suuri epäkohta Suomessa, kun meiltä puuttuvat täysin saattohoito-ohjeistukset, -suositukset, Käypä hoito -suositukset, lapsipotilaille, ja tämä on minun mielestäni myös erittäin järkyttävä epäkohta Suomessa. Tämä nousi esille vahvasti, kun tänä vuonna saimme julkisuudesta lukea tämän Eino-pojan tarinan. Hänellä oli pitkä saattohoitotie, hän oli pieni poika, ja oma isä astui sitten julkisuuteen ja kertoi Eino-pojan tarinan, eli sen myötä nousi esille myös tämä eutanasiakeskustelu kuten myös se, että meiltä puuttuvat lasten saattohoito-ohjeistukset, -suositukset, Suomesta. Siitäkin olen tehnyt toimenpidealoitteen ja kannustan, että sitä vietäisiin eteenpäin, ja olen nyt kuullut — tämä kävi ilmi siellä julkisessa kuulemisessa liittyen eutanasia-aloitteeseen — että näitä Käypä hoito -suosituksia lapsille ei ole vielä kukaan tulossa. Se on kaatunut siihen, että ei ole ollut tarpeeksi aikaa valmistella sitä, ja varmasti myös asiantuntijuutta sieltä on osin puuttunut, mutta toivon todellakin, että hallitus vie myös tämän asian eteenpäin ja huolehtii sitten, että myös Käypä hoito -suositukset ovat ajan tasalla.

Minun mielestäni saattohoito on semmoinen asia, kuten täällä, Olli-Poika Parviainen, hienosti totesitte, että me emme puhu näistä asioista emmekä osaa valmistautua näihin asioihin mutta jossakin vaiheessa kuitenkin täytyy. Yleensä sitä seuraa sitten sen lähiomaisen kulkua ja polkua, ja silloin tajuaa ja silmät aukeavat. Ja niin me poliitikotkin, me kaikki, ikäännyimme ja me kaikki ennemmin tai myöhemmin sitten päätämme tämän poliittisen uramme täällä ja palaamme sinne arkeen ja näkemään sitten, mitkä ovat ne meidän poliittisen työemme hedelmät siellä ja mitä me kohtaamme. Meidän pitäisi tehdä semmoisia asioita ja päätöksiä, että kansalaisilla on hyvä olla, ja semmoista vaikuttavuutta hakea. Eli tämä olisi kyllä erittäin tärkeää.

Meillä on myös tämä yhdenvertaisuusasia, mistä me puhumme päivittäin eduskunnassa: on asia mikä vain, niin aina vedotaan siihen, että pitää olla yhdenvertaiset palvelut ja saatavuus ihmisille. Eli tämä jos joku on semmoinen aihe, että kyllä jokaisen pitää saada sitten erittäin hyvä hoito, ja on se palvelulupaus, mistä tänäänkin kyselytunnilla puhuttiin, ja soten ytimeen mielestäni kuuluu tämä saattohoitoteema. Emme me tiedä, mitä se sote tuo. Meillä on erilaisia toimintayksiköitä, meillä on ympärivuorokautista hoivaa, meillä on hoivakoteja, missä ei ole välttämättä valmiutta eikä ymmärrystä eikä osaamista eikä tietoa,

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

mitä tapahtuu, kun tulee saattohoitotilanne, eikä välttämättä edes sitten ammattikoulutettua henkilöstöä. Se on hirveän tärkeää, että kun meillä on laatusuosituksia, missä määritellään hoitajamitoitus tällä hetkellä, tietty luku, ja kun hoitajan työ on sitä, joka on välitöntä asiakastyötä, niin ketkä sitä työtä oikeasti tekevät ja kellä on oikeus antaa lääkettä ja niin pois päin, koska lääkkeenanto-oikeuskaan ei kuulu jokaiselle.

Tämä on semmoinen hyvin arka aihe, ja myös varovaisesti monesti näistä keskustellaan johtuen siitä, että tämä saa meidät — kuten täälläkin tänään — vähän niin kuin hartaalle mielialalle, ja me puhumme rauhallisesti, ja tämä hiljentää. Minun mielestäni eutanasia-aloite on kyllä hyvä. Hyvä, että se on meillä keskustelussa, ja itse hoitajana, kun hoitajan tehtävä on aina lievittää kipua, hoitajan tehtävä on laittaa laastaria sinne, missä kipu on, on se sitten mikä asia vain, pitää yrittää olla joviaali ja empaattinen, sympaattinen ja nähdä se ihminen sieltä keskeltä. Mutta se, että saattohoitolaki tulee paperille, ei kuitenkaan korjaa kaikkia ongelmia. Kyllä me tarvitsemme vielä yliopistotason kehittämistä ja tutkimustyötä ja ihan lääketieteellisen osaamisen parantamista ja sitä, että jos joku kertoisi minulle, professori, että minä nyt vuoden kuluttua löydän semmoisen lääkkeen, että se varmasti tehoaa sitten siihen viimeisimpäänkin kipuun, niin se olisi kyllä hieno juttu, koska meillä on sitten myös niitä tapauksia, että on vaikka allerginen morfiinille tai opioideille, ei pysty semmoisia lääkkeitä koskaan näissä tilanteissa saamaan, eli sillä hetkellä tulee suuri kysymysmerkki, millä tavalla tämmöisen ihmisen kivunlievitys ja se saattohoito järjestetään. Nämä ovat isoja kysymyksiä. Nämä ovat elämää suurempia kysymyksiä, ja silloin kun ihminen on itse siinä tilanteessa, niin varmasti miettii myös sitä, millä tavalla me kohtelemme esimerkiksi elämiä ja miten me armahdamme ja millä tavalla me teemme kaiken sen eteen, että olisi kivutonta olemista — suuria asioita.

Mutta puhutaan nyt tästä saattohoidosta, ja hyvä, että tämä saa täällä kannatusta. Kiitän teitä kaikkia, että osallistuitte tähän keskusteluun.

18.22 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Näin aluksi: kannatan lämpimästi edustaja Juvosen esittelemää saattohoitolakia. Siinähan katsotaan, että potilaalla olisi oikeus valita se saattohoitopaikka, olisi oikeus saada hyvää hoitoa myös silloin, kun on kuolemassa, mikä tarkoittaa tukea ja turvallisuutta ilman kipua ja pelkoa, kun elämä on päättymässä. Näiden oikeuksien pitäisi kuulua kaikille, ja halutaan tai ei, jokainen on jossain vaiheessa siinä kohtaa elämää, että se loppuu.

Kansalaisaloite eutanasiasta tulee myös tänne saliin ja eduskuntaan käsiteltäväksi, ja ainakaan tällä hetkellä en ole henkilökohtaisesti eutanasian kannalla. Oma kokemukseni hoitajana on, että saattohoitolaki pitäisi ehdottomasti olla. Kuolevien potilaitten kanssa kun on jonkin verran töitä tehnyt, todella tärkeä on se loppuvaihe ja se varmistus, ettei sitä kipua ja pelkoa ole silloin.

Meillä tuolla Turussa päin on Meri-Karina Kaksikerrassa, ja siellä on myös saattohoitopaikka. Käymme siellä konsertoimassa pari kertaa vuodessa, iso konsertti on siellä, ja siellä on omaisia ja sitten myös potilaita, asiakkaita. Ja mitä olen sitten siitä kokemuksesta mieltä, kun olen käynyt siellä jonkun läheisen takia — henkilöstön jaksaminen on hyvin tärkeää saattohoitopaikassa, [Puhemies koputtaa] ja näitä hyviä saattohoitopaikkoja pitäisi todella olla saatavilla jokaiselle ihmiselle.

18.25 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Edelleen erinomaista keskustelua, kiitos kollegoille. Onneksi Suomessa on jo nyt myös hyvää saattohoitoa useissa

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

paikoissa. Haastehan on siinä, että koko maassa näin ei ole ja käytännöt voivat vaihdella, ja kun mennään koulutukseen ja jatkokoulutukseen ja ylipäätään kuoleman ja kuolevan kohtaamiseen, niin varmasti meillä on vielä paljon tehtävää. Täällä on hyvin perusteltu, miksi tällainen laki tarvitaan.

Minua puhutteli erityisesti tämä edustaja Juvosen mainitsema Käypä hoito -suositusten puute, kun puhumme lasten saattohoidosta — ja toki yleisestikin saattohoidosta, mutta pienten lasten isänä minun on ollut ylipäätään hyvin vaikea käsitellä niitä tilanteita, kun luen pienen lapsen kuolemasta ja siihen liittyvistä tunteista. En tiedä, miltä se tuntuu, mutta sen täytyy olla jotain niin massiivista yksilön elämässä, että yhteiskunnan tulee tarjota aukottomasti, kaikissa tilanteissa, kaikki mahdollinen tuki, jotta lapsen kuolema voidaan järjestää niin humanisti kuin koko meidän sivilisaatiomme ja teknologiamme ja kaikki, mitä me pystymme tekemään, vain suinkin mahdollistavat. On mielestäni aivan minimiä, että me saamme lapsille säädyllyiset ja toimivat suositukset, jotta yksikään lapsi ei joudu kärsimään.

Tästä on hyvä jatkaa sitten siihen, että me tarvitsemme suositukset myös kaikille, ja koska suositukset eivät riitä — näin on selvästi käynyt myös Suomessa joiltakin osin — tällöin tarvitaan laki, ja lainsäätäjänä meidän tehtävämme on se laki säätää. Jos poliittisista syistä saattohoitolakia ei saada tällä kaudella säädettyä, se täytyy aivan absoluuttisen ehdottomasti saada tavalla tai toisella seuraavan hallituksen ohjelmaan. Mutta toivon, että myös hallitukselta löytyy ymmärrystä tarkistaa ohjelmaansa silloin kun tulee uusia avauksia, riippumatta siitä, mistä ne tulevat. [Puhemies koputtaa] Nytkin täällä vihreät ja perussuomalaiset yhdessä keskustelevat.

18.27 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää edustaja Juvosta hänen käyttämistään erinomaisista ja erittäin ansiokkaista puheenvuoroista ja ennen kaikkea hänen tekemästään hyvästä työstä saattohoidon edistämiseksi Suomessa myös lainsäädännöllisin keinoin ja siis tästä lakialoitteesta.

Toimiva ja onnistunut saattohoito on tietenkin erittäin tärkeä paitsi hoidettavalle ja kärsivälle ihmiselle myös hänen omaisilleen ja kaikille muillekin läheisilleen. Luonnollisesti myös hoitohenkilökunnan kannalta on tärkeää, että he saavat kaiken tarpeellisen koulutuksen vääjäämättömän kuoleman kohtaamiseen.

Paitsi fyysisten kärsimysten lievittäminen myös henkinen ja psykologinen tuki ovat todella merkittävässä roolissa yksilön elämän loppumetreillä. Jokainen ihminen on ainutlaatuinen yksilö ja ansaitsee arvokkaan kuoleman yhteiskunnallisesta asemastaan riippumatta siinä vaiheessa, kun lääketieteen keinot on käytetty loppuun.

Mahdollisuus arvokkaaseen kuolemaan kertoo jotain yhteiskunnan tilasta ja tarjoaa tietenkin myös läheisille mahdollisuuden kohdata surunsa, joka on aina vääjäämätön ja raskas, kuitenkin edes hieman inhimillisemmin silloin, kun saattohoitoa on tarjolla.

Toivonkin edustaja Juvosen laatimalle lakialoitteelle asiallista käsittelyä valiokunnassa, ja samalla tietenkin toivon myös, että saattohoitolaki saadaan Suomessakin voimaan.

18.29 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Saattohoitoteema nousi esille pari vuotta sitten, kun kirkko järjesti yhteisvastuukeräyksen asian eteen ja siellä muun muassa presidentti Sauli Niinistö oli yhtenä suojelijana. Yhteisvastuukeräyksellä kerättiin muun muassa varoja osaamisen parantamiseen, koulutukseen ynnä muihin tällaisiin tärkeisiin asioihin. On todellakin näin, että osaamista on jo tällä hetkellä ja myös koulutusta järjest-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

tään, elikkä kyllä osaamista löytyy myös sieltä hoitoalalta, mutta aina tarvitaan lisää ja aina tarvitaan lisää myös erilaista kehittymistä, niin kuin lääketieteellistäkin, tässä asiassa.

Kehotan kaikkia kuntapäättäjiä, meitä on paljon täällä eduskunnassa, viemään sinne omiin kaupunkeihin ja omiin kuntiin valtuustoaloitteena muun muassa esityksiä saattohoitoyksiköiden perustamisesta ynnä muusta, näistä asioista, mitkä parantavat sitä paikallista oman alueen saattohoitoa. Meillä muun muassa Espoossa — olen sieltä itse — on kuntoutussairaala juuri avattu, ja siellä on ihan erillinen oma saattohoitoyksikkö, mikä saatiin sinne pitkällisen työn myötä. Meillä oli aikaisemmin Puolarmetsässä hieman vajavaisin resurssein toimiva, mutta tehtiin paljon työtä, oli monia erilaisia aloitteita ja paljon keskustelua, ja se johti loppujen lopuksi siihen, että ensin saatiin Espooseen saattohoitosuosituksen, -ohjeistukset ja sitten myös tämä oma yksikkö. Se on erittäin tärkeä asia, että tällainen on.

Keväällä järjestin Pikkuparlamentissa tilaisuuden, jossa keskusteltiin myös saattohoidosta, ja siellä oli hyvin yleisöä paikalla ja ihmiset saivat itse esittää kysymyksiä. Siinä lopussa kysyin, mitä toivoisit siltä omalta hoidoltasi sitten, ja paikalla oli muun muassa Terhokodin Juha Hänninen silloin vastaamassa kysymyksiin. Kyllä se oli se hyvä, rauhallinen, lämmin hoito ja kivuttomuus ja se, että kuunnellaan ja saa sitä henkistä tukea ja apua. Se oli ihmisen toive, ja sillä asialla me olemme, ja perussuomalaiset vievät tätä lakialoitetta eteenpäin. Kiitos kaikille hyvästä keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

7. Lakialoite laiksi tuloverolain 106 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 88/2017 vp Emma Kari vihr ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

18.31 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Eilen kuulimme vihreiden ja muidenkin oppositioryhmien varjobudjetit, joiden osia tässä nyt mitä ilmeisimminkin käsitellään. Tässä vihreiden vaihtoehtobudjetissahan keskiössä oli, ainakin omasta näkökulmastani, työssäkäynnin ja liikkumisen vaikeuttaminen ja ihmisten elämän ankeuttaminen.

Tänään sitten on käsittelyssä esitys, jossa näitä ankeuttamisen hedelmiä jaetaan verovähennyksen muodossa. Ottamatta kantaa siihen, ovatko nämä perusvähennyksen euromäärät oikeita tai hyviä, on kyllä merkillistä, eikö niille rahoille olisi muuta käyttöä löydetty kuin muutaman sadan euron kevennys per veronmaksaja. Nythän on niin, että kunnat kuitenkin tuottavat ihmisille tärkeät peruspalvelut, ja niistä peruspalveluista leikkaaminen veropohjan kaventamisen myötä on ensisijaisesti pois vähäosaisilta, jotka niitä palveluita käyttävät. Ja sitten taas, jos tämä vähennys korvattaisiin täysimääräisesti valtionosuuksilla

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

kunnille, olisi keksittävä jostain muualta leikkauksia näiden vähennysten verran — vihreiden oman vaihtoehtobudjetin mukaan se on jopa 260 miljoonaa euroa tämän esityksen osalta. Varsin hämmästyttävää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

8. Lakialoite laiksi tuloverolain 125 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 89/2017 vp Emma Kari vihr ym.

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

9. Kellojen kesäaikaan muuttamisen lopettaminen

Kansalaisaloite KAA 4/2017 vp

Toimenpidealoite TPA 14-15/2016 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2017 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 19/2017 vp. Asian käsittely keskeytettiin 10.11.2017 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu

18.33 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tässä käsiteltävässä asiassa on kyse kansalaisaloitteesta kellojen kesäaikaan muuttamisen lopettamisesta. Kesäajasta on säädetty EU:n direktiivissä siten, että yksittäinen Euroopan unionin jäsenvaltio ei voi päättää asiasta itsenäisesti. Itse olen kylläkin tämän kansalaisaloitteen kannalla, ja itse toivon lämpimästi, että tätä asiaa myöskin viedään EU:n päättävissä elimissä eteenpäin, siten että kaikki EU-maat olisivat sen kannalla, että tämä jatkuva kellojen, omasta mielestäni turha, siirtely edestakaisin voidaan lopettaa ja siirrytään pysyvästi niin sanottuun normaaliin aikaan.

Tämä liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö on yksimielinen, ja kun sitä valiokunnassa käsiteltiin, niin asiantuntijoiden lausunnoissa tuli hyvin selkeästi esille, että tästä kellojen siirtelystä edestakaisin on pikemminkin haittoja enemmän kuin hyötyjä. Siitä on haittoja ihmisille, siitä on haittoja eläimille — jotka eivät kylläkään katso kellonajoista, miten toimivat — ja siitä on haittoja monella tavalla.

Kun tämä oli aikaisemmin käsittelyssä täällä salissa, eduskunnassa täysistunnossa, niin ainakin silloin kaikki kansanedustajat olivat samaa mieltä tämän mietinnön kanssa, ja ministeri Berner ansiokkaasti myöskin lupasi, että kun hän tapaa kollegoitaan ja on keskusteluissa, niin hän on EU:ssa viemässä tätä asiaa eteenpäin. Tärkeää olisi myöskin, että mei-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

dän suomalaiset meppimme vievät aina yhteisesti asiaa eteenpäin niissä pöydissä, joissa he ovat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Myllykoski, on poissa. [Jari Myllykoski: Olen aika lähellä kumminkin poissaolevaksi!] — Edustaja Myllykoski oli niin nurkan takana, että ei tähän näkynyt ollenkaan.

18.36 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! — Myllykoski oli aivan niin kuin kaapin takana.

Arvoisa puhemies! Edustaja Torniainen juuri kuvasi hyvin niitä tunnelmia tässä salissa, kun tästä ensimmäisen kerran ennen keskeyttämistä keskusteltiin. Valiokunta oli yksimielinen omassa näkemyksessään ja antoi vahvan ponnin tässä sen suuntaisesti, että edellytetään valtioneuvoston ryhtyvän toimiin koko EU:ssa. Kun en juuri siinä ratkaisevassa käsittelyssä ollut mukana, niin haluan sen nyt tässä tuoda esille, että Suomen jo itsenään pitää lähteä edistämään sitä, että Suomessa lopetetaan kellojen siirtely. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä ja olen lukevinani joittenkin asiantuntijoiden lausuntojen muodossa sen, että jospa nyt sitten sen jälkeen, kun seuraavan kerran siirrymme kesäaikaan, lopetetaan kellojen siirtely. Eli näkisin, että kellon siirtäminen pysyväisesti niin sanottuun kesäaikaan olisi kaikkein paras ratkaisu kaikkien kannalta.

On todellakin niin, että eläintiloilta on tullut paljon tämän kansalaislakialoitteen osalta viestejä siitä, kuinka paljon se aiheuttaa normaalirutiineihin ongelmia. Eikä sovi unohtaa sitä, että meillä perhepäivähoidossa, varhaiskasvatuksessa ja koululaisten osalta ollaan tuotu huolta siitä, kuinka väsyneen koululaisen oppiminen heikentyy ja tämä aiheuttaa koulutusjärjestelyihin ongelmia jo ihan sen vuoksi, että herääminen aikaistetusti on ongelmallista, eikä sitä, että on tutkimustietoa siitä, että tämä aiheuttaa vakavia sairauksia sydänkohtausten muodossa esimerkiksi juuri sen kahden viikon aikana, kun kelloja ollaan siirretty.

Toivon kovasti, että ministeri Berner lupauksensa mukaisesti — ja siihen on toki uskottava — lähtee edistämään tätä koko Euroopan käsittävää järjeistämistä siihen, että voisimme pitäytyä samassa ajassa. Muistan, että kun tähän mentiin, niin sitä perusteltiin sillä, että liike-elämän osalta haluamme olla yhteiseurooppalaisessa ajassa paremmin, mutta tänä päivänä, digitaalisuuden aikana, meillä ei näitä esteitä enää pitäisi olla. Ihmiset voivat kohdata, oli kellonaika mikä hyvänsä, ja liiketoimintaa voidaan sähköisesti harjoittaa riippumatta siitä, mitkä ovat eri maiden kellonajat. Toivotaan, että kun tätä asiaa seuraavan kerran käsitellään, niin olemme jo EU-neuvotteluissa niin pitkällä, että voimme lähteä pohtimaan sellaista menettelyä, että Suomi lähtee hakemaan notifikaatiota siitä, että meillä olisi kansallinen mahdollisuus irtaantua tästä kesäaikaan tai, sanotaanko, kellonaikojen siirtelystä.

Arvoisa herra puhemies! Annetaan kesän paistaa suomalaisessa ajassa tästä eteenpäin.

18.40 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Todellakin, kellojen kääntö saa aikaan väsymystä, terveysriskejä, oppimisen ongelmia, sydän- ja verisuonisairauksia, kaamosmassennusta. Nämä ovat niitä oireita, mitä luetellaan, ja kyllähän sen tietää, kun taas kelloja käännettiin: kun katsoo ulos ja huomaa, että, huhhuh, tulipas ykskaks pimeää, niin kyllähän se vaikuttaa mielialaan.

Mutta oikeasti, todellakin, vaikutus ihmisiin ja vaikutus myös eläimiin on ilmiömäinen, ja kyllä tämä kansalaisaloite on ollut hyvä ja mielestäni myös valiokunnan kanta siihen

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

erinomainen ja myös ministeri Bernerin sanoma. Olin silloin perjantaina täällä myös itse, kun Berner tätä asiaa vielä esitteli ja kertoi, että hän todellakin tarttuu tähän ja tekee sitten kaikkensa tämän asian eteen. Tämä nyt vain jälleen kerran näyttää sen, miten vahvassa roolissa EU ja direktiivit ovat asioita säädettäessä, ja toki, vaikka meidän oman Suomen ja kansalaisten ja ihmisten tahtotila olisi se, että palaisimme normaaliin kellojärjestykseen, niin ei se vain niin suitsait sukkelaan käy. Mutta tosiaan hyvä asia, että kansalaisaloite sai yksimielisen ja hyvän kohtelun siellä valiokunnassa ja tuen taakseen, ja kyllä toivotaan, että asia etenee ja pääsemme sitten näistä ongelmista pois.

Jos vielä noihin oppimisvaikeuksiin voi tässä ottaa samalla kantaa ihan yleisesti, asian ulkopuolelta, niin kun joskus puhumme, että koulut voisivat alkaa myöhemmin, että aamulla ei olisi niin pimeää, kun lapset lähtevät kouluun, niin minusta myös se olisi erittäin kannatettavaa. Kun koulu alkaa kahdeksalta, se on aika varhain, kyllä yhdeksän olisi hyvä asia. Tämä ihan sivuhuomiona vain. Äitinä ja myös entisenä koululaisena muistan, että aamut ovat joskus vaikeita.

18.42 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Juvonen hyvin edellä totesi, niin Euroopan unioni ja sen jäsenyys rajoittaa erittäin paljon suomalaiskansallista päätöksentekoa myös täällä eduskunnassa. Edes tätä vuonna 1981 käyttöön otettua kesäaikaa, joka siis vaatii kaksi vuosittaista kellojen kääntämistä, me emme voi täällä eduskunnassa hyvästä kansalaisaloitteesta ja eduskunnan ilmeisen yksimielisestä näkemyksestä huolimatta lopettaa, ja se tosiaan johtuu tästä EU-direktiivin sitovuudesta.

On kuitenkin hyvä, että perjantaina täällä eduskunnan täysistunnossa keskustelussa paikalla ollut ministeri ja samoin Suomen europarlamentaarikot näyttävät mietintövaliokunnan hyvän mietinnön tavoin olevan yksimielisiä siitä, että hallituksen tulee edistää EU:n päätöksentekoeuromissa kellojen siirtämisestä luopumista. Siitä aiheutuu paljon haittoja. Tieteelliset tutkimukset ovat osoittaneet, että varsinkin terveyshaitat lisääntyvät merkittävästi kahdesti vuodessa. Kuolemantapauksia aiheutuu aina kellojen käännön yhteydessä.

Kuten edustaja Myllykoski edellä totesi, voisimme Suomessa hyvin siirtyä pysyvästi kesäaikaan. Pääasia kuitenkin olisi, että tästä täysin turhasta kellojen käännöstä luovuttaisiin. Siitä olisi hyötyä meille kaikille.

Kiitän lopuksi kansalaisaloitteen tekijöitä asian nostamisesta eduskunnan käsittelyyn. Toivottavasti asia etenee lopulta myös EU:ssa.

18.43 Jyrki Kasvi vihr: Arvoisa puhemies! Kesäaika voi tosiaan tuntua pikkuasialta, mutta kuten viimeistään liikenne- ja viestintävaliokunnan kuulemisessa kävi ilmi, kellojen kääntäminen kaksi kertaa vuodessa on paitsi taloudellinen myös terveysongelma, joka tulee korjata. Aiemminkin tässä keskustelussa kuultiin mutinaa maailman tärkeimmästä asiasta, mutta kuten edustaja Heinonen edellisessä kokouksessa kertoi, esimerkiksi sydäninfarktien ja masennuksen esiintyvyys kasvaa merkittävästi kelloja käännettäessä, etenkin keväisin, kun yöt jäävät lyhyeksi.

Kesä- ja talviajassa on kysymys liikenneturvallisuudesta, sillä liikenneonnettomuuksien on havaittu yleistyvän kesäaikaan siirtymisestä seuraavalla viikolla, kun monen huonosti nukkuneen kuljettajan vireystaso on tavallista huonompi.

Kansalaisten arjessa kellojen kääntelevminen on riesa, joka teettää ylimääräistä vaivaa ja aiheuttaa uniongelmia. Aina jokin kahvinkeitin tai mikroaaltouunin kello jää laittamat-

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

ta oikeaan aikaan, minkä seurauksena ainakin minä olen henkilökohtaisesti löytänyt itseni bussipysäkillä tunnin väärään aikaan, joko liian varhain tai liian myöhään.

Kuten liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtaja esittelypuheenvuorossaan totesi, Suomi ei voi luopua kesäajastaan yksin, koska se sotkisi EU-maiden välistä liikennettä ja yhteydenpitoa. Siksi valiokunta ottikin tosiaan yksimielisen kannan: Suomen on oltava Euroopan unionissa aktiivinen kesäaikadirektiivin muuttamiseksi. Se kuitenkin kiinnitti huomiota, että jotkut, etenkin perussuomalaiset, edustajat syyttivät tästä kesäajasta Euroopan unionia eli meitä itseämme, EU kun olemme me, myös me suomalaiset, ja Suomi oli Euroopan unionin jäsen jo silloin vuonna 2001, kun nykyinen kesäaikadirektiivi säädettiin. Me suomalaiset olemme siis tästä kellojen säätelystä ja sen haitoista aivan yhtä vastuussa kuin kaikki muutkin EU-maat. Mutta onneksi sen, minkä EU on säätänyt, voi EU myös korjata.

18.45 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kasvi piti erinomaisen puheenvuoron ja analysoi tätä tilannetta, miten Euroopan unionissa asia oikeasti on. Tässä on vielä sellainenkin ulottuvuus, että on nämä riskit, kun kelloja siirrellään, että ihmisten vuorokausirytmisi sekaantuu hetkeksi aikaa, se on totta, mutta toisaalta pitää muistaa sekin tosiasia, että aikavyöhykkeethän meillä tässä maailmassa joka tapauksessa on, eli ei niistä nyt kannata minun mielestäni... Kannatan lämpimästi sitä liikennevaliokunnan kantaa tässä asiassa, että palataan normaaliaikaan ilman mitään poikkeuksia. Itäinen naapurimme Venäjähän ei ole tähän kellojen siirtelyyn koskaan lähtenytäkään, eli tämä on tavallaan meidän osaltamme ja suuren itäisen naapurimme osalta iso poikkeus, olemme poikkeus tässä jonossa. Mutta minun mielestäni tässä pitäisi palata ihan rauhallisesti normaalimenetelyyn eli vanhoihin aikavyöhykkeiden aikoihin, niin kuin ne oikeasti ovat, ja sillä siis.

Pitää muistaa sekin, että tällä lienee aikanaan tavoiteltu sitä, että se valoisa aika olisi se työaika, että ei niitä aamun pimeitä olisi, että kun aurinko nousee, niin tehdään valoisana aikana töitä. Ihan hyvä tavoite, mutta on syytä kuitenkin muistaa, että kun kelloja siirretään kesää kohti eli se tunti siirretään eteenpäin ja sitten syksyllä taaksepäin, niin kuitenkin keväällä saavutettu hyöty on lähes olematon, koska keväällä sitä valoa on jo aivan rajattomasti. Kaikki tietävät, Lapissa käyneet ja täällä etelässäkin, että päivä on jo todella pitkä. Se on ihan turhaan sekin aika mennyt.

Tämä päätös, mikä aikanaan tehtiin, 2002, osoittaa vain sen, että sen ajan harkinnan mukaan tehtiin niin, nyt eletään tätä aikaa, ja maailma on muuttunut rajusti kaikilla tavoilla. Palattaisiin tähän vanhaan hyvään menettelyyn. En ole koskaan kannattanut sitä, että eletäisiin poikkeusten varassa — kyllä se ihan normaali, vahva elämä riittää. Tämä kellonai-kojen siirtely on minusta ihan turhanaikaista. Henkilökohtaisesti minun elimistöni ei siitä kärsi, vaikka kelloja siirrettäisiinkin, mutta tiedän tuttavapiiristä ja lähipiiristä monta ihmistä, joille se on kauhistus. Heidänkin auttamiseksi olisi hyvä päästä normaaliin aikaan.

18.47 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! En halua erityisemmin pitkittää keskustelua, mutta täytyy ehkä todeta tähän edustaja Kasvin edellä ottamaan kommenttiin siitä, että perussuomalaiset syyttäisivät tarpeettomasti Euroopan unionia tästä. No, asiahan on tietysti niin, että Suomi on ottanut kesäajan käyttöön jo vuonna 1981. Silloin emme olleet EU:n jäseniä, ja sitten nämä EU:ssa myöhemmin tapahtuneet muutokset ovat tosiaan 2000-luvun

Pöytäkirja PTK 119/2017 vp

peruja. On kuitenkin selvä asia, että mikäli tämä EU-direktiivi ei olisi meitä sitova, me voisimme täällä kansallisessa parlamentissa tehdä nämä päätökset, kun eduskunta näyttää olevan hyvin yksimielinen tästä asiasta. Siltä ainakin vaikuttaa, mietintövaliokunta oli yksimielinen, enkä ole kuullut täällä eduskunnassa tänään enkä myöskään perjantaina, kun asiaa edellisen kerran käsiteltiin, minkäänlaisia poikkeavia näkemyksiä tämän kansalaisaloitteen suhteen. Katsoisin kyllä, että jos me emme olisi EU:ssa, niin kyllä meillä olisi täällä erittäin hyvät mahdollisuudet nyt päättää tästä kesäajasta luopumisesta. EU sitoo meitä kuitenkin valitettavasti niin, että se ei ole meidän omissa käsissämme.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen KAA 4/2017 vp sisältyvän ehdotuksen hylkäämisestä. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteiden TPA 14/2016 vp ja TPA 15/2016 vp hylkäämisestä. Asian käsittely päättyi.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 17.11.2017 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.49.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen